

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נְפִלְאוֹת מְתוֹרְתְךָ

# נְפִלְאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות  
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

צריך הכרה שה' רוצה דווקא את העבודה שלנו בעולם הזה, ודווקא כאן נמצא את ה"אחד". תודעה כזו לעיסוק בעולם העשייה איננה כבר הפניית אחור אל ה', אלא התכלית של הכל – לעשות לה' "דירה בתחתונים", למצוא כאן את ה"אחד". להמשיך את השמים אל האדמה, אל ארץ ישראל.

[מתוך השיעור "רצוא ושוב"]

## תצוה תשפ"ד

גליון מוקדש לזכות אבינתן בן דיצה תרצה שי' אור -

שישבו לביתו תכף ומיד ממש שלם בגוף ונפש יחד עם כל שאר החטופים הי"ו

# תצוה ה'תשפ"ד

**24** **שמן למאור**  
אבן עזרא  
להביא את התורה לצדיק

**26** **הסיפור החסידי**  
חדש מותר מן התורה  
רבי יואל סירקיש

**28** **מענות ותשובות**  
תשובות הרב לשואלים  
משבר בלימוד תורה, תחושת מתח  
ומשמעות בדיקת תפילין

**29** **פְּאֹזוֹר לְיִצְחָק  
שְׁנֵי תְּמִידִים**  
רְזִי יִסְפֵּר לָנוּ עַל מְרוֹץ אֵינְסוֹפִי  
וְגַם מָה אֲנַחְנוּ צְרִיכִים לַעֲשׂוֹת תְּמִיד

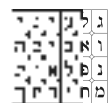
**04** **אם רץ לבך - שוב!**  
נקודה מעובדת  
"רצוא" בתפלה ו"שוב" בתורה,  
במצוות ובעסקי העולם הזה

**05** **לנצח שכמ אחד**  
נקודה מלימוד ספר ישעיהו  
הנצחון בכח האחדות

**12** **"רצוא ושוב"**  
כתר-שם טוב אותיות קכא וררב  
תנועת רצוא ושוב בתשובה, בעבודת ה'  
וביחס בין תורה לתפילה

**16** **ישראל הבא מחמת גוי**  
שיעור ברמב"ם היומי  
עיון פנימי בדין ישראל  
שרכש קרקע מגוי

**22** **עזות דקדושה**  
אהבת שלום  
מנצחים עם הציצית



העלון מופק ע"י עמותת אוהבים להיות יהודים

לקבלת השיעורים במייל ולהצטרפות לצוות המפיצים: [itiel@pnimi.org.il](mailto:itiel@pnimi.org.il)

עריכה: אביב מויאל | עיצוב: דעה צלף אביחיל | מערכת: הרב יוסף פלאי, בעז יעקבי ואיתיאל גלעדי



## הקדמת המערכת

**שבת שלום לכל בית ישראל** ובתוכם לקוראי עלון **נפלאות**. לפניכם גליון לשבת פרשת **תצוה**, מלא בכל טוב, נגלה, פנימיות, סיפורים חסידיים ועוד.  
**השבוע בגליון:**

**שני שיעורים פלוס**, השבוע בגליון. הפלוס - **נקודה קצרה ואקטואלית משיעורי שבת משפטים בלימוד הנ"ך היומי**, שיעור **כתר שם טוב** משבת פרשת תרומה וכמובן - **שיעור עיון בהלכה** מתוך הרמב"ם היומי.

**נקודה הקצרה** מהלימוד בספר ישעיהו - **לנצח שכם אחד** - מתבאר הפסוק **ועפו בכתף פלשתים** וכו' [יא, יד] **כהתבוננות על המלחמה** בה אנו שרויים כעת והתנאי הביססי לנצח אותה, ולהכריע את האויב - **שכם אחד!** - עד ליצירת **מזרח תיכון חדש** באמת.

בשיעור השני - **"רצוא ושוב"** - שיעור בספה"ק **כתר שם טוב** אותיות קכא ורב, התבונן הרב במושג היסוד בחסידות **"רצוא ושוב"** ובאר אותו בכמה אנפין, החל **ממדרגות של תשובה**, דרך **האיזון הנצרך** **אצלנו בעבודת ה'** [ואיך לא להסתלק מהעולם הזה **מתוך דביקות אלקית**] וכלה בהקבלתו **למצבי קטנות וגדלות אותם חווה האדם** בלימוד תורה, בתפילה ובקיום המצוות.

את חלק השיעורים חותם **שיעור הרמב"ם היומי בחיק המשפחה** - **ישראל הבא מחמת גוי** - העוסק **במחלוקת הרמב"ם והראב"ד** בדיון **ישראל שרכש קרקע מגוי** ונתבע ע"י הבעלים הקודמים. בשיעור מתבארים **סוגי השבועות השונות בהקבלה לד' עולמות אבי"ע**, השינוי שחל בקרקע בעוברת מידי הגוי לידי ישראל - **בהלכה ובפנימיות** וחותרם באקטואליה - **הקניין שלנו את ה'קונספציה'** מאומות העולם.

**הבהרה: בשיעור כתר שם טוב בשבוע שעבר נכתב** שבעוד תפלה מחייבת עמידה נוכח פני ה' בהוה, מתוך חויה של התחדשות, לימוד תורה יכול להיות מתוך תפיסה שהתורה ניתנה בעבר. **כמובן, הכוונה לא היתה שכך ראוי ללמוד תורה**, אלא שהדבר אפשרי במציאות, ולכן נדרש הציווי **"בכל יום יהיו בעיניך כחדשים"** - מתוך התחדשות מתמדת של התורה מפי "נותן התורה" (כפי שמוסבר גם בשיעור **כתר שם טוב השבוע**, וכפי שמנסה להמחיש גליון נפלאות מדי שבת בשבתו...).

**סדר הלימוד לשבוע פרשת כיתשא הבעל"ט: נ"ך יומי** - ישעיהו פרקים כד לג; **משנה** - נדיר פרק ג.

שבת שלום ומבורך,

**המערכת**

## אם רץ לבך - שוב!

מקומו" ויודע שעם כל התלהבות הנפש בתפלה מדרגתו-שלו, המתיישבת בהשגתו בטוב-טעם ודעת, היא חלקו-מקומו המיוחד בתורה.

מדרגה נוספת של "שוב" למציאות היא הירידה לעולם הרגש, עולם היצירה, לעבודת ה' מתוך התלהבות ותענוג. "תענוג תמידי אינו תענוג", לכן בהתלהבות ובתענוג עצמם יש 'הפסקות', נפילות לזמנים בהם צריך לעבוד את ה' בקטנות מוחין, עד שתתאפשר עליה מחודשת לעבודה רווית תענוג ושמחה. על כך נאמר "אם רץ לבך שוב לאחור" – יש לסגת אחורה מעוצמת החוויה כדי שתתחדש ותתעצם.

אך תכלית ה"שוב" היא לעולם העשיה – ירידה מעולם של רצונות 'רוחניים' של תורה, תפלה ומצוות לעיסוק-מרצון בעניני העולם הזה. ירידה זו נובעת מה'משקולות' שה' שם על הנשמה כדי שלא תפרח – הנפש הבהמית, הגוף והעולם הסובב אותנו. היא יכולה להיות פניה מה' אל עניני העולם, אך כאשר זוכים לקיים "בכל דרכיך דעהו" – ובפרט בארץ ישראל, בה את רוב ככל עניני העולם ניתן לעשות מתוך מודעות של מצות ישוב ארץ ישראל – עולם העשיה הוא שלמות התיקון, כאשר מוצאים את ה' בתוך המציאות. על כך נאמר "אם רץ לבך שוב לאחד" – אם רץ לבך למצוא את ה' אחד" למעלה חזור אל העולם התחתון, לעשות לו יתברך דירה בתחתונים, ודווקא כך תפגוש את עצמותו יתברך!

"ושוב" הוא לשון תשובה וכל הפסוק "והחיות רצוא ושוב כמראה הבזק" עולה בגימטריא פעמיים תשובה. מכאן נלמד שכהקדמה ל"רצוא" אמת צריך לעשות תשובה ראשונה, המשחררת מכל אחיזה בעולם, אך אחריו נדרשת שוב תשובה, לממש את רצון ה' בעולמות התחתונים.

עבודת ה' מבוססת על דפק-חיים בריא של "רצוא ושוב" – עליה בקדש בתשוקה כלפי מעלה וחזרה למציאות. דפק-חיים מתבטא בעדינות בתנודות שהאדם עובר בחייו בכל תחומי עבודת ה', אך בהיקף רחב יותר הוא מתבטא במעבר בין תחומי-עיסוק שונים.

במושגים הפנימיים, ה"רצוא" הוא אל העולם העליון, עולם האצילות, וה"שוב" הוא אל העולמות התחתונים, עולם הבריאה, עולם היצירה ועולם העשיה:

עיקר ה"רצוא" הוא בעבודת התפלה, בה יוצא האדם לגמרי ממציותו ועומד "נכח פני א-דני". פסגת סולם התפלה היא הכניסה לעולם האצילות, עולם האחדות האלוקית. העמידה מול האיין-סוף והפניה הישירה אליו, "אתה", היא חוויה רבת-עוצמה שאדם לא מסוגל לשאת יתר מדי זמן. כך מסופר על רבי פינחס מקוריץ שלפני כל תפלה נפרד מאשתו, שמא תפרח נשמתו בתפלה.

אחרי התפלה צריך לנוח מעצמת ה"רצוא" – ללכת "מבית הכנסת לבית המדרש" ולעסוק בתורת ה', מתוך אמונה שה' "נותן התורה" מופיע מחדש בכל רגע בתוך תורתו. עם כל גייעת-המח בתורה, ביחס לתעצומות הנפש שדורשת התפלה היא נחשבת למנוחה. ה"שוב" לתורה שייך לעולם הבריאה, עולם השכל העוסק בתורה. על כך נאמר "אם רץ לבך שוב למקום" – "איזהו חכם? המכיר את



## שיעור

נקודה מלימוד ספר ישעיהו

# לנצח שכם אחד

המושג "שכם אחד" קשור לתכלית המשיחית של תיקון העולם, כאשר כל בני האדם יכירו בה' ובתורת משה, "כִּי אֲזָ אֶהְפֹּךְ אֶל עַמִּים שְׂפָה בְרוּרָה לְקִרְאָ כָּלֶם בְּשֵׁם ה' לְעַבְדוֹ שְׂכֵם אֶחָד".<sup>1</sup> במיוחד, המלחמה בארץ פלשתיים במערב, על הים הגדול, שייכת לבירור ותיקון 'העולם המערבי' ו'תרבות המערב' בכלל, עד אמריקה שמעבר לים.

הנצחון בארץ פלשתיים הוא התגשמות ההבטחה בתורה "וְשִׁיתִי אֶת גְּבֻלְךָ מִיַּם סוּף וְעַד יָם פְּלִשְׁתִּים וּמִמְדְּבָר עַד הַנְּהָר כִּי אֶתֶן בְּיַדְכֶם אֶת יִשְׂרָאֵל הָאָרֶץ וְגִרְשֵׁתֶמוּ מִפְּנֵי".<sup>2</sup> זוהי מפת 'המזרח התיכון החדש' שלנו: "מים סוף עד ים פלשתיים" כולל כל חצי-האי סיני (שמסירתו למצרים לפני 45 שנה היתה שרש פורה ראש ולענה לדרך של כניעה ונסיגות). "ממדבר עד הנהר" – במלכות ישראל ממדבר סיני בדרום-מערב עד נהר פרת בצפון-מזרח, כולל חיסול האיום ממדינות סוריה-עיראק-איראן. וכן בנבואת ישעיהו "יחדו יבזו את בני קדם" – נצחון על האויבים ממזרח (כמו המדינות העוינות בחצי-האי ערב). "כי אתן בידיכם את יבש הארץ וגרשתמו מפניך" – זו המצוה-המשימה שלנו להביא למזרח התיכון החדש, לגרש את אויבי ישראל מארץ ישראל (ולהותיר תחת שלטון ישראל את חסידי-אומות-העולם החפצים במעמד 'גר תושב').

וְעַפּוּ בְּכַתְף פְּלִשְׁתִּים יָמָה יַחְדוּ יִבְזוּ אֶת בְּנֵי קָדָם אֲדוּם וּמוֹאָב מִשְׁלֹחַ יָדָם וּבְנֵי עַמּוֹן מִשְׁמַעְתָּם.<sup>3</sup>  
פסוק זה לקוח מנבואת ישעיהו על ימות המשיח, כאשר עם ישראל ינצח את כל אויביו מסביב. הפסוק נוגע במיוחד אלינו היום, כשאנו נתונים במלחמה עזה בעזה. חבל עזה הוא "ארץ פלשתיים" הקדומה, והפלשתיים של ימינו הם הערבים היושבים בעזה, במערב הארץ על חוף-הים "פְּלִשְׁתִּים יָמָה", והנקראים על שם הפלשתיים ('פלשתינאים').

כדי לנצח את פלשתיים עלינו להיות באחדות, ככתוב באותה נבואה על קיבוץ נדחי ישראל ואחדות יהודה ואפרים. "וְעַפּוּ בְּכַתְף פְּלִשְׁתִּים יָמָה" – "יעופו וירוצו ישראל שכם אחד על הפלשתיים אשר הם במערבה של ארץ ישראל וכבוש את ארצם" (פירוש רש"י). עלינו להיות "בכתף", להתאחד ולהלחם כתף-אל-כתף, "שכם אחד". כיום יש לפרש "וְעַפּוּ" גם כפשוטו, לנצח את פלשתיים על ידי חיל-האוויר, חיילינו יפרשו כנפיים ויעופו להשמיד את האויב ולסייע לכיבוש הקרקעי.

את הכח של "שכם אחד" אנו מקבלים מיוסף הצדיק הקבור בשכם עיר הברית, כמו בתפלה "רַעְנָה יִשְׂרָאֵל הַאֲזִינָה נִהְגַּ בְּצֵאן יוֹסֵף יִשָּׁב הַקְּרוֹבִים הוֹפִיעָה"<sup>4</sup> (וברמוז: עפּוּ = יוסף).

נערך על ידי יוסי פלאי משיעורי שבת משפטים.

א ישעיהו יא, יד.

ב תהלים פ, ב.

ג צפניה ג, ט.

ד שמות כג, לא.



## "רצוא ושוב"

### קיצור מהלך השיעור

בשיעור כתר שם טוב מיוחד שנמסר לתלמידי **אדמת שמים**, ישיבה המשלבת לימוד עם עבודה חקלאית, נתבאר נושא יסודי בעבודת ה' – תנועת ה"רצוא ושוב" **בנפש**. **פרק א** מקדים התבוננות בפסוק, תוך הרחבת היריעה על **מדרגות של תשובה**, והתבוננות יסודית על נוסחי **ספר יצירה** בנושא. **פרק ב** הוא לימוד של תורה קכא בכתר שם טוב, המתארת כיצד למרות רצונו של האדם לחיות ב"רצוא" בלבד ה' **'מאזן אותו** עם "שוב" הכרחי, תוך שהוא עוטר את נפשו **בשלשה לבושים** ה'מכבידים' עליה ומונעים ממנה להסתלק. הבעל שם טוב מתאר "רצוא ושוב" גם כ**גדלות וקטנות**, לכן ב**פרק ג** נלמדת תורה רב בכתר שם טוב, המסבירה מהן קטנות וגדלות **בתורה, תפלה ומצוות**. הפרק חותם בעוד פירוש מקורי ל"רצוא ושוב" – מעבר **מתפלה לתורה**. **פרק ד** הוא סיכום יסודי של כל מה שנתבאר בפרקים הקודמים וסידורו במבנה של "רצוא" באצילות ושלש מדרגות "שוב" בעולמות בי"ע.

— כתוב "והחיות רצוא ושוב כמראה הבוק"א.  
חיות הקדש נעות ברצוא ושוב כמו אש של תנור שנכנסת ויוצאת. מוסבר בחסידות שכל דבר חי הוא בדרך של "רצוא ושוב", בגוף ה"רצוא ושוב" העיקרי הוא הדפק. כאשר הדפק של הלב בריא — כל הגוף בריא<sup>2</sup>. **דפק** הוא גם אותיות **פקד** — הפקידה הגאולה קשורה לדפק בריא.

נרשם (מהזכרון) ע"י איתיאל גלעדי. לא מוגה. שבת תרומה תשפ"ד – כפ"ח.  
א יחזקאל א, יד.  
ב ראה תניא אגה"ק לא.

### א. תהליכי "רצוא ושוב" בנפש

#### "והחיות רצוא ושוב"

יש לנו קביעות ללמוד כתר שם טוב. שמעתי שלומדים בישיבה צואת הריב"ש — יש נושאים שנכפלים גם בכתר שם טוב וגם בצואת ריב"ש. בהשגחה פרטית הגענו לאות קכא שעוסקת בשילוב של תורה ועבודה — שילוב מבורך שיש בישיבה שלכם.

הנושא של התורה הזו הוא "רצוא ושוב". במרכבת יחזקאל — הענין הכי עמוק בתנ"ך

## תשובה מתוך

שמחה היא

כשאני מרגיש

קרוב לה', ושמח

על כך, אבל רוצה

להיות עוד יותר

קרוב - ממש

לאחוז בה', כמו

הביטוי "אנא נסיב

מלכא", להתדבק

בה'

העבירה נהפכת לו למצוה. בחסידות שתי המדרגות של תשובה מוסברות באופן דומה, אבל לא זהה. כתוב שיש תשובה מתוך מרירות ותשובה מתוך שמחה. תשובה מתוך מרירות היא כשאני מרגיש כמה אני רחוק מה', ריחוק איך סופי, ומרגיש בשל כך מרירות גדולה. תשובה מתוך שמחה היא כשאני מרגיש קרוב לה', ושמח על כך, אבל רוצה להיות עוד יותר קרוב – ממש לאחוז בה',

כמו הביטוי "אנא נסיב מלכא"<sup>ה</sup>, להתדבק בה'. מתוך התשובה הזו מגיעים לדבקות בה'. מרירות ושמחה דומות ליראה ואהבה, אבל בכל זאת שונות.

אפשר להתבונן – מה גורם לכל העבירות? "אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות"<sup>ו</sup>, הוא השתגע, אבל מה הגורם לכך? מי שמתבונן רואה שהגורם לכל העבירות הוא האגו, הגאווה שלי, הישות, האגוצנטריות – העובדה שאני מרגיש שאני מרכז יקום, שהכל סובב סביבי. לכן, תשובה היא בעצם לבטל את הישות של – להכיר שיש רק ישות אחת אמיתית, רק ה' הוא היש האמיתי, הכל סובב סביבו, ואני מולו פחות מתולעת, כמו שאומר דוד המלך. יש לי הרבה גסות, הרבה גראבקיטי, ואני צריך לעדן אותה – בטול הוא גם עידון. בטול הוא מהמושגים הכי חשובים בחסידות בכלל ובחסידות חב"ד בפרט. אברהם אבינו אומר "ואנכי עפר ואפר"<sup>ז</sup>, משה רבינו אומר "ונחנו מה"<sup>ח</sup> ודוד המלך אומר "ואנכי תולעת ולא איש"<sup>ט</sup>. כשאני חוזר בתשובה אני רוצה לעשות את רצון ה' ולשם כך אני מבטל

אנחנו אוהבים לעשות גימטריאות. כל הפסוק הקצר עולה פעמיים **תשובה**. גם "שוב" בפסוק הוא לשון תשובה. ברוב המקומות בתנ"ך המשמעות של תשובה היא שיבה לארץ – כמובן, שבים לארץ על מנת ליישב אותה ולשם כך צריך גם לעבוד אותה, לחרוש את האדמה.

לפי מה שראיתי בסדר היום אצלכם, יש קודם "שוב" ואז "רצוא" – בבקר עובדים ומהצהרים לומדים, "שוב" אל האדמה ואחר כך "רצוא" כשיושבים מול הגמרא או מול תניא ולומדים. אבל בעצם הכל מתחיל מ"רצוא" – עוד לפני העבודה מתפללים, על הבקר (בשעה שבשביל חלק מאתנו היא עוד לפנות בקר...).

## שתי מדרגות תשובה

שוב, כל הפסוק עולה **תשובה-תשובה**. יש כמה פירושים מה הן שתי מדרגות של תשובה: הדבר הכי פשוט בחז"ל<sup>א</sup> הוא שיש "תשובה מיראה" ו"תשובה מאהבה". יש מישהו שעושה תשובה כי הוא מפחד – חטאתי ואקבל עונש. ויש מישהו שעושה תשובה מאהבה – הוא אוהב את ה' ורוצה לנהוג כמו שצריך. אצל הרמב"ם העיקר הוא עבודה מאהבה, שהיא עבודה לשמה<sup>ב</sup>. מה ההבדל בין תשובה מיראה לתשובה מאהבה? מי שעושה תשובה מיראה "זדונות נעשו לו כשגגות" – גם אחרי שהוא עושה תשובה עדיין רשומה לו עבירה בפנקס, אבל נחשב שהוא עשה אותה בשגה, בטעות. לעומת זאת, מי שעושה תשובה מאהבה "זדונות נעשו לו כזכויות" – יש אצלו אתהפכא גמורה, שינוי מהקצה אל הקצה, היפוך יוצרות גמור,

ה איכה רבה ג, ח.

ו סוטה ג, א.

ז בראשית יח, כז.

ח שמות טז, ד.ח.

ט תהלים כב, ז.

ג יומא פ, ב.

ד הלכות תשובה פ"ו ה"ב. הלכות ע"ז פ"א והלכות יסודי התורה פ"ח.

בפירוש בפסוק במלה "ושוב", ניתן להוסיף פירוש מקורי המותאם דווקא לפסוק שלנו עם ה"רצוא ושוב" שבו: כאשר לבו של האדם רץ לה', "רצוא", אומרים לו "ושוב" – קודם כל עליך לעשות תשובה. כלומר, ה"ושוב" הוא תנאי מקדים לקיום והצלחת ה"רצוא". אחרי התשובה הראשונה וה"רצוא" שהיא מאפשרת שוב נדרשת מהאדם תשובה מה"רצוא", "[רצוא] ושוב", כפשוטו. התשובה הראשונה מאפשרת לאדם להשתחרר מאחיות המציאות הגשמית- החומרית בה הוא שקוע, כדי שיוכל לפנות מעלה בתנועת "רצוא" אמיתית, והתשובה השנייה היא בדיוק בכיוון ההפוך, להכנס חזרה אל המציאות ולפעול בה כראוי.

כל זה יצא לנו מהרמז שכל הפסוק – **"והחיות רצוא ושוב כמראה הבזק"** – עולה פעמיים **תשובה**.

### "אם רץ לבך שוב..."

הביטוי "רצוא ושוב" מופיע בספר יחזקאל. ספר הקבלה הראשון הוא ספר יצירה, שמיוחס לאברהם אבינו, ובו יש לשון דומה, "אם רץ לבך שוב..."<sup>10</sup>. שמתבססת על הפסוק, כמו שכתוב בהמשך "שנאמר 'והחיות רצוא ושוב'". צריך לדעת את שני הלשונויות, "רצוא ושוב" ו"אם רץ לבך שוב..."

יש שלש נוסחאות איך מסתיים הביטוי<sup>11</sup>:  
נוסח אחד<sup>12</sup> הוא "אם רץ לבך שוב לאחור" – זו חויה של פחד, יש "רצוא" ואז נרתעים אחורה. כמו שהיה במתן תורה שהעם נרתע לאחור מפחד ובקשו ממה שהיה ידבר אתם, שהוא יהיה הממוצע המחבר.

הנוסח השני הוא "אם רץ לבך שוב למקום". זו כבר לא חויה של פחד אלא של ישוב הדעת,

את הרצון שלי – "בטל רצונך מפני רצונו".  
בבטול יש בכללות שתי מדרגות. יש מדרגה שנקראת בטול היש – שאני מרגיש את הישות שלי אבל מבטל את עצמי לה', מבטל את עצמי לאין האלקי. את ה' אי אפשר לתפוס, "לית מחשבה תפיסא ביה כלל"<sup>13</sup>, אבל אני מבין שה' ברא את העולם יש מאין, והאין הוא המקור של היש – "אין מזל לישראל"<sup>14</sup>, כמו שהסביר הבעל שם טוב<sup>15</sup>, ואני מבטל את עצמי. אבל יש מדרגה יותר גבוהה של בטול, שנקראת בטול במציאות – שאני בכלל לא מרגיש את המציאות שלי, אלא רק את המציאות של ה'. המדרגה הזו היא עבודת הצדיקים. העבודה ששוה לכל נפש, ששיכת לאנשים כערכנו, היא בטול היש – כל אחד צריך לבטל את היש לפי השיעור שלו, לפי כמה הרבה ישות שיש לו... אבל קשה לצפות מאתנו לבטול במציאות. בכל זאת, צריך שנדע שיש כזו מדרגה, שיהיה לנו 'חוש' בה, ואולי אפשר להרגיש אותה לרגע אחד.

בכלל, הכי פשוט בלשון הקבלה<sup>16</sup> שתי תשובות הן "תשובה תתאה" ו"תשובה עילאה" – תשובה תחתונה ותשובה עליונה. מוסבר גם שהמלה **תשובה** היא **תשובה** – יש בשם הוי' ב"ה שתי אותיות ה, ה עילאה ו-ה תתאה, כאשר תשובה תתאה היא להחזיר את ה-ה התחתונה אל ה-ז, אל המדות, ותשובה עילאה היא להחזיר את ה-ה העליונה אל ה-י.

עוד פירוש לשתי מדרגות תשובה, שמופיע בספרים הקדושים<sup>17</sup>, הוא שאחרי שאדם עושה תשובה עליו לעשות תשובה על תשובתו – התשובה הראשונה עצמה דורשת לעשות עליה תשובה.

לפי המוסבר לעיל, שהתשובה מופיעה

י אבות פ"ב מ"ד.

יא הקדמת תקו"ז ז, א ("פתח אליהו").

יב שבת קנ"א.

יג בעש"ט עה"ת לך אות כו.

יד זהר ח"ג קכב, א ועוד. תניא אגה"ת פ"ד.

טו ראה חובת הלבבות שער עבודת אלקים פ"ג; לקו"מ ועוד.

טז ספר יצירה פ"א מ"ח.

יז ראה גם **נפש בריאה** ח"ב פ"א; **שיעורים בסוד** ה' ח"א עמ' קלג.

יח הקדמת תקו"ז ז, א.



כי הנשמה אחר שהוצבה ממקום קדוש ראוי שתתלהב תמיד אל מקום מחצבתה, כתוב "קול הוי' חצב להבות אש"<sup>כב</sup> – זהו פסוק שמדבר על מתן תורה, והוא מקור הלשון כאן של הבעל שם טוב. יש לנשמה מקור קדוש ממנו היא נחצבה ובטבעה היא אמורה להתלהב לחזור למקורה. כתוב<sup>כג</sup> שכל "קדש" הוא יקד-אש ויש בנשמה אש של התלהבות אל השרש שלה. מה יקרה אם הנשמה תהיה כל הזמן ב"רצוא" לשרש שלה? היא תמות. מי מת כך? נדב ואביהוא. כתוב<sup>כד</sup> שהחטא שלהם היה "רצוא" בלי "שוב" – הם רצו עד שהם נשרפו. אחר כך כתוב<sup>כה</sup> אותו דבר גם על "ארבעה שנכנסו לפרדס" – מארבעתם רק רבי עקיבא "נכנס שלום ויצא בשלום". הוא קבל קודם החלטה מושכלת בנפש שה' לא רוצה שהוא ימות, ושבשלב מסוים הוא יצא. היום יש ביטוי שמישהו 'מת' למשהו, משתוקק מאד – כאן מאד מתאים לומר שהנשמה 'מתה' לחזור לשרש שלה, אבל אם היא תהיה בחויה הזו כל הזמן היא באמת תמות.

ופן תבטל ממציאיות, לכך סיבבה בחומר שתעשה ג"כ ענינים חומריים, כמו אכילה ושתיה ומשא ומתן וכיוצא, שלא תתהלך [תתלהב] תמיד בעבודת הש"י בסוד תיקון וקיום [הגוף] עם הנשמה. כשאומרים כאן נשמה הכוונה לנפש האלקית שהיא "חלק אלוק ממעל ממש"<sup>כט</sup> – יש שני ביטויים, "חלק אלוק ממעל"<sup>ל</sup> וגם "חלק הוי'<sup>לא</sup>. הנשמה היא חלק מה' והיא משתוקקת להתחבר אל השלם. אם הנשמה תהיה רק ב"רצוא" כפי טבעה, אם היא תהיה 'ערומה' – כמו אדם וחוה לפני החטא – היא תמות. לכן ה' 'מסובב'

של שכל. כתוב "איזה חכם? המכיר את מקומו"<sup>ט</sup>. טוב שרצת, שרצית להתקרב, אבל עליך להכיר את מקומך האמתי כרגע – אולי בהמשך תהיה שייך גם למדרגה שאליה רצת, אבל כעת אתה צריך לחזור למקום שלך, לפי הדרגה שלך. הנוסח השלישי, הכי עמוק, הוא "אם רץ לבך שוב לאחד"<sup>כ</sup>. מיהו ה"אחד"? ה' הוא ה"אחד" האמתי, "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד"<sup>כא</sup>. "רץ לבך" כדי להתקרב לה', אבל גילו לך שמה שאתה בעצם מחפש נמצא למטה – כמו הסיפור על אותו אחד שהלך למצוא אוצר (אותיות "רצוא") במקום רחוק, מתחת לגשר, ואמרו לו שהאוצר אצלך בבית, מתחת למטה, מתחת לתנור. ככה, ה', ש"לית אתר פנוי מיניה"<sup>כב</sup>, נמצא למטה כמו למעלה (אך עצמותו יתברך מתגלה למטה דוקא, כמו שכתוב "ואציעה שאול הנך"<sup>כג</sup>). הרי הוא ורצונו יתברך אחד ממש והוא רוצה שתקיים מצוות מעשיות למטה, הוא רוצה שתישב את הארץ.

"אלו ואלו דברי אלהים חיים"<sup>כד</sup>, כל הנוסחאות הן אמת – יש "שוב לאחור" מתוך רתיעה ופחד; יש "שוב למקום" מתוך הכרה מה המקום האמתי שלך כעת; ויש "שוב לאחד" מתוך הבנה שבעצם ה' רוצה שתחיה בעולם הזה ותקיים בו מצוות וכך באמת תגיע אליו.

## ב. "רצוא ושוב" ברצון ותענוג (כש"ט קכא)

### לבושי הנשמה

אחרי כל ההקדמות הללו נתחיל לקרוא בפנים:

מהבעש"ט ז"ל ענין החיות רצוא ושוב,

כה תהלים כט, ז.

כו ראה הקדמת שכניה ביניהם עמ' סז (והערה עז).

כז ראה ד"ה "כה אמר ה'" תרמ"ט פי"ג ובכ"ד.

כח לקו"ש ח"ג אחרי מות.

כט תניא פ"ב.

ל איוב לא, ב.

לא דברים לב, ט.

יט ע"פ אבות פ"ו מ"ו.

כ אחת הגרסאות בהקדמת תקו"ז שם. תניא פ"ג.

כא דברים ו, ד.

כב תקו"ז תקון נז (צא, ב).

כג תהלים קלט, ח. ראה לקוטי הלכות יו"ד פדיון בכור ג, ח.

כד עירובין יג, ב.

## החלק של האדם בעולם הוא המלכות שלו, כל אחד צריך להיות מלך בחלק שלו

תשובה עילאה היא לחבר את הבינה לחכמה, את הנפש הבהמית לנפש האלקית, שבשתייהן תהיה אהבת ה' – "ואהבת את הוי' אלהיך בכל לבבך"<sup>ל</sup>, "בשני יצריך"<sup>לח</sup>. אחר כך הגוף הוא התפארת – "תפארת גופא"<sup>לט</sup>. החלק של האדם בעולם הוא המלכות שלו, כל אחד צריך להיות מלך בחלק שלו<sup>מ</sup>, והוא כאן כנגד המלכות. [מהי אם כן תשובה תתאה? לחבר את המלכות עם המדות, זאת העולם עם הגוף שלי – להזדהות עם השליחות שלי לעולם.]

אפשר לתת גם דמות לכל אחד מהלבושים: שתי הנפשות – שני היצרים, יצר הטוב ויצר הרע – הן כנגד יעקב (הנפש האלקית) ועשו (הנפש הבהמית)<sup>מא</sup>. ה', שנצב כאן מעל המבנה, נצב מעל יעקב, כאמור "והנה הוי' נצב עליו"<sup>מב</sup>. הגוף והחלק בעולם שצריך לעשות-לתקן הם כנגד ישמעאל ואליעזר, "שני נערי אתו"<sup>מג</sup> שלקח אברהם אבינו לעקדה – אברהם שייך, יחסית, לתקון החיצונית<sup>מד</sup>. "והנה הוי' נצב עליו" שעל יעקב היינו הארת נשמת אברהם אבינו, "אברהם התחיל להאיר"<sup>מה</sup> אור אלקי בעולם, כאשר "כל הגבוה ביותר יורד למטה ביותר"<sup>מי</sup>.

### קטנות וגדלות

וכן הוא במדריונות הספירות קטנות וגדלות.

לו דברים ו, ה.

לח ברכות פ"ט מ"ה.

לט הקדמת תקו"ז יז, א ("פתח אליהו").

מ וראה לקו"מ נו, א.

מא עיין בתניא פ"ט.

מב בראשית כח, יג.

מג שם כב, ג וראה ויקרא רבה כו, ז.

מד אליעזר עבד אברהם יצא מכלל אהרן ונכנס לכלל ברוך (בראשית רבה ס, ז) ובהמשך גלגוליו הוא משתייך למשיח (ראה שעשועים יום יום לך לך) – בחינת משיח מתגלה דוקא בקיום השליחות בחלקו בעולם, שליח המוסר את י כוחות נפשו לשליחות עולה משיח (שיחת שלח תש"ג). גם בבגדי הכהן הגדול, הלבוש החיצוני ביותר – השייך לתקון החיצונית – הוא החשן, בגימטריא משיח (ובו האורים והתומים המנחים לדעת מה לעשות בעולם בקיום השליחות).

מה שמות רבה טו, כ.

מו לקו"ת ויקרא לד, ג ובכ"ד.

את הנשמה, מלביש אותה בכמה לבושים שמכבידים עליה וגורמים לה להאחו בחומר.

הלבוש הראשון של הנשמה הוא הנפש הבהמית, נפש החיונית, נפש הטבעית. הנפש האלקית רוצה רק את ה' ולנפש הבהמית יש כל מיני רצונות בהמיים – לאכול, לשתות וכו'. לפי תיאורית האבולוציה (שאינה מוסמכת כלל וכלל, כידוע<sup>נב</sup>) אנחנו בהמה מפותחת – אכן, יש בתוכנו 'בהמה' מפותחת, אבל היא לא הכל, אנחנו לא רק בהמה מפותחת, אנחנו גם נפש אלקית. על הנפש הבהמית מלביש הגוף – הנפש הבהמית היא לא הגוף, עליה כתוב "הדם הוא הנפש"<sup>נג</sup>, היא כח רוחני שמתלבש בדם, והגוף הוא כבר ממש גשמי. על הגוף מלביש העולם, היקום הגדול, כאשר לכל אדם יש את חלקו בעולם<sup>נד</sup> – החלק במציאות שהוא צריך לתקן.

### חבנה ארבע המדרגות

עשינו כאן כעת מבנה של ארבע דרגות שמעל כולן יש את ה' עצמו, שהנשמה היא חלק ממנו ומשתוקקת אליו. ארבע הדרגות הן כנגד אותיות שם הוי' ב"ה, כאשר ה' עצמו הוא בסוד קוצו של י:

הנשמה היא כנגד החכמה. כתוב בתניא<sup>נה</sup> שחכמה היא לא שכל – מהי חכמה? בטול, הטבע של הנשמה להתבטל לאלקות. משה רבינו אומר "ונחנו מה", זהו הבטול שלו, וחכמה היא כח-מה<sup>נו</sup>. מה בגימטריא אדם, זהו האדם שבנשמה. הבהמה, בגימטריא בן, היא כבר הבינה. בלשון הקבלה יש כאן את השמות מה ר-בן, שבאופן יחסי במבנה כאן הם חכמה ובינה.

לב וראה באורך בספר נעשה אדם.

לג דברים יב, כג.

לד ראה תניא פל"ז.

לה שם פי"ח.

לו זהר ח"ג כח, א (ובתניא הני"ל בהערה הקודמת) ובכ"מ.

## הירידה היא לא רצונית – יש זמן שהתענוג מפסיק, אפילו שהאדם היה רוצה כל הזמן תענוג

המלה "זאת" היא מיעוט – יש זמנים שהתענוג מתמעט, ואז העבודה אינה "עבודה תמה", שהיא "עבודה שאין אחריה עבודה", עבודה שלא צריכה עוד משהו, אלא עבודה שהיא רק הקדמה להתלהבות, קטנות שקודמת לגדלות, אבל התכלית שלה היא "העולה", זו ירידה צורך עליה, להגיע לתענוג יותר גדול.

נשים לב שבפירוש הראשון כאן הוא דבר על רצון – יש רצון לאלקות ב"רצוא", אבל כשמגיע ה"שוב" יש רצון אחר, האדם רוצה לרדת למטה, לעסוק בענייני העולם הזה. בפירוש השני הוא דבר על תענוג, ואז הירידה היא לא רצונית – יש זמן שהתענוג מפסיק, אפילו שהאדם היה רוצה כל הזמן תענוג.

## ג. "רצוא ושוב" בתורה, תפלה ומצות (כש"ט רב) קטנות וגדלות מוחין

יש נושאים שחוזרים בכמה תורות. נקרא את אות רב, שגם קשורה לאותו נושא: להבין מהו קטנות ומהו גדלות. דרך משל, כשאדם יושב ולומד תורה שלא בהבנה אז הוא בקטנות, שאין שכלו שלם, כאן הוא בפירוש קושר את הקטנות והגדלות למוחין. לפעמים אדם בקטנות מוחין – הוא יושב מול הספר, מול הגמרא, ולא מבין מה שהוא קורא, פשוט לא מבין מה רוצים כאן. זו חויה מצויה... לכך קוראים קטנות. אבל כשהוא לומד בהבנה ובהתלהבות, כאן הוא מוסיף מלה – בהתלהבות, ה"רצוא" שלמדנו עליו קודם. כשאדם לומד בהבנה – הוא גם מתלהב ממה שהוא לומד. אז הוא במדריונות גדלות, שמקושר במדריונות

קעת הוא מכניס עוד מושג – קטנות וגדלות. בדרך כלל המושגים הללו מתחברים למוחין – קטנות מוחין וגדלות מוחין. כאן הגדלות היא המצב של ה"רצוא", שאני בהתלהבות בעבודת ה', והקטנות היא המצב

של ה"שוב", שעוסקים בענייני העולם<sup>מ</sup>. כאן גם ברור שהקטנות היא בדרך לגדלות – כל אחד היה פעם ילד קטן, ואחר כך הוא גדל. לא סוף העולם להיות קטן.

## תענוג בעבודת ה'

אחר כך יש לבעל שם טוב עוד הסבר: עוד י"ל והחיות רצוא ושוב, כי תענוג תמידי נעשה טבע ואינו תענוג,

כאן הוא מוסיף ביטוי, שחוזר אצלו יותר מפעם אחת<sup>מ</sup> – "תענוג תמידי אינו תענוג". החסידות אומרת שה' ברא את העולם בשביל תענוג – שאנחנו נתענג עליו – אבל אם היה כל הזמן תענוג הוא היה מתיישן ומפסיק להיות תענוג. תענוג קשור להתחדשות, עוד מושג יסודי אצל הבעל שם טוב<sup>מ</sup>.

לכך האדם עולה ויורד בעבודת הש"י כדי שיהיה לו תענוג שהוא עיקר עבודת הש"י.

בהקדמת הספר אגלי טל – לבעל האבני נזר, עליו היה מדור "הסיפור החסידי" בנפלאות השבת – כתוב שבלימוד תורה חייב להיות תענוג. אבל בשביל התענוג צריך מדי פעם 'לרדת', כדי להגיע לתענוג חדש.

וז"ש זאת תורת העולה, כי המיעוט שאינו עולה לו עבודה תמה ומצטער על זה, הוא התכלית של עליה שיהיה לו אז יותר תענוג.

מז אליעזר – העוסק בתיקון החיצוניות, כנ"ל – עולה קטן קטן (בסוד קטנות א' וקטנות ב', שהן אמונה ובטחון – כמבואר בלב לדעת מאמר "אמונה ובטחון" פ"ו ובכ"ד – התכונות הנצרכות כדי להצליח בשליחות). מח ראה בשמו גם מגיד דבריו ליעקב את קסח. מט ראה גם כשי"ט את קיט – נלמד בשיעור ליל שבת משפטים.

העליונים.

ההבנה וההתלהבות בלימוד הן גדלות מוחין, כשאדם מבין באיזה דברים עליונים וגדולים הוא עוסק.

וכן בתפלה

גם בתפלה – אפשר להתפלל בקטנות מוחין, שאני אומר את המלים של התפלה אבל לא מבין אותן, ואפשר להתפלל בגדלות מוחין, שאני מבין את התפלה וממילא גם מתלהב ממנה, נמצא ב"רצוא" בכל מלה בתפלה. ובכל מצוה יש קטנות וגדלות.

גם כשאני נותן פרוטה לצדקה, אפשר לעשות זאת בלי הבנה מה אני עושה, בלי חשק והתלהבות, ואפשר להבין ולהתלהב. גם בעבודה, כשאתם חורשים, אפשר לעשות בלי הבנה של הדבר הגדול שעושים, שזוכים לישב את הארץ, פשוט לעבוד קשה, ואפשר להבין את מה שעושים ולהתלהב גם בעבודה.

זהו כבר מובן אחר של קטנות וגדלות, של "רצוא ושוב" – לא משנה כאן מה עושים, אלא איך עושים, האם בלי הבנה וחשק או בהבנה והתלהבות.

## תפלה ותורה

אם כבר, אפשר לתת עוד הסבר של "רצוא ושוב"? למדנו שבוע שעבר<sup>132</sup> על היחס בין תפלה ותורה. בתפלה הדבר הכי חשוב הוא המלה "אתה", הפניה אל ה' לנוכח, ואילו בתורה לומדים על ה' בגוף שלישי, לומדים מה ה' אמר. כאשר אדמו"ר הזקן התלבט האם לנסוע למעזריטש, אל המגיד, או לילנה, אל הגר"א, הוא אמר שבילנה לומדים איך ללמוד ובמעזריטש לומדים איך להתפלל – ללמוד תורה אני כבר יודע, במדה מסוימת, אבל להתפלל איני יודע<sup>133</sup>. כך הוא הכריע לנסוע למעזריטש – עדיין לא בתור החלטה סופית, התקשרות גמורה, אלא כדי

לבחון זאת (בפועל הוא בחן את הקשר למגיד דווקא דרך דברי התורה שהוא אמר לו, רצה לראות שיש חידוש בתורה, אבל המגמה היתה ללמוד להתפלל). רואים שתפלה היא משהו אחר מתורה, הרבה יותר קשה.

כשאומרים לה' "אתה" זו חויה של מסירות נפש, כמו שהיה במתן תורה, שבאמת "על כל דבור ודבור פרח נשמתם", ונרתעים אחורה. תפלה אמתית יותר קשה מכל לימוד התורה. בחב"ד מתפללים באריכות, אבל בקוצק היו מתפללים בקיצור – בפרט הרבי – אי אפשר לסבול הרבה זמן את החויה של עמידה מול ה' באמת. זו העבודה של הצדיקים, הלואי שנצליח לומר מלה אחת בתפלה באמת, באופן הזה. רבי פינחס מקוריץ היה נפרד בכל יום לפני התפלה מאשתו, כי הוא הולך להתפלל ויתכן שתצא נפשו. הוא 'תכנת את עצמו' שכנראה ה' רוצה שהוא יחזור, שבשלב מסוים הוא ישוב לאחור, אבל זה לא בטוח...

תפלה כזו היא ה"רצוא", ואחריה יש "שוב" – צריך לנוח. מה המנוחה מהתפלה? יושבים מול גמרא, או ספר אחר, ולומדים. לימוד תורה הוא ה"שוב" ביחס ל"רצוא" של התפלה.

## ד. עולמות של "רצוא ושוב"

### "רצוא ושוב" באבי"ע

בעצם, גם כאן יצא לנו מבנה של ארבע מדרגות:

התפלה היא בעולם האצילות. עיקר התפלה הוא תפלת עמידה, שבעולם האצילות – קרבנות בעשיה, פסוקי דזמרה ביצירה, ק"ש וברכותיה בבריאה ועמידה באצילות<sup>134</sup>. שם יש חויה גלויה של נוכחות ה' ולשם תמיד ה"רצוא". אחר כך יש שלש מדרגות של "שוב" כנגד העולמות התחתונים: התורה בהבנה שייכת

נג משנת חסידים מסכתות תפלת העשיה: היצירה; הבריאה: האצילות ובכ"ד.

נא פרשת משפטים, נדפס בגליון פרשת תרומה. נב ספר השיחות ת"ש' עמ' 132.

רצון קונה"ט<sup>ט</sup>. עד עכשיו הסברנו שהשמים הם ה"רצוא" והארץ-האדמה היא ה"שוב", אבל יש גם משהו של "רצוא" בארץ. איך נסביר זאת? בכל מדרגה יש הארה של מלכות דאצילות, ה"ארץ" של עולם האצילות, שהיא ההתעוררות של "רצוא" לאצילות.

### אמונה-תענוג-רצון בעולמות ב"ע

אם כן, היו לנו שלשה פירושים של "רצוא ושוב", גדלות וקטנות: בתורה הראשונה של הבעל שם טוב שלמדנו היו גדלות-רצוא של עיסוק בתורה ותפלה וקטנות-שוב של עיסוק בענייני העולם; בתורה השנייה שלמדנו הגדלות-הרצוא היינו עיסוק בתורה, תפלה ומצוות בהבנה והתלהבות והקטנות-השוב עיסוק בהם בלי הבנה; והוספנו פירוש שהגדלות-הרצוא היינו התפלה והקטנות-השוב היינו הלימוד. הסברנו שה"רצוא" הוא תמיד לאצילות ושלשת הפירושים של "שוב" הם כנגד ב"ע.

[לאיפה נכנס הפירוש השני בתורה הראשונה, על התענוג וחוסר-התענוג?] הוא שייך לפירוש של עולם היצירה, שהקטנות היא עשיה בלי הבנה והתלהבות, בלי חשק ותענוג. בשביל להבין יותר טוב את הנקודה הזאת צריך להסביר עוד ענין שלם:

כתוב בספר הפרדס לרמ"ק<sup>ק</sup> ששאלו את רב האי גאון "עשר ידענו, שלש עשרה לא ידענו". גם אצל הגאונים עסקו בקבלה, ושאלו – אנחנו יודעים מה הסוד של המספר עשר, עשר הספירות, כמו שכתוב בספר יצירה שה' ברא את העולם ב"עשר ספירות בלימה [ועשרים ושתיים אותיות יסוד]"<sup>כט</sup>, אבל מהו המספר שלש עשרה, כמו יג מדות הרחמים? תשובה אחת היא שיש עשר ספירות ראשים ושלשה ראשי-ראשים. בזמן הגאונים הזהר עוד לא היה גלוי, אבל

לעולם הבריאה, עולם השכל – כשלומדים תורה צריך להבין. בלימוד תורה שבכתב גם אם אומרים את הפסוקים בלי הבנה זהו לימוד, אבל בלימוד תורה שבעל פה אם אין שום הבנה זהו לא לימוד<sup>ד</sup>. קטנות מוחין שייכת לעולם היצירה, עולם של מדות בלי שכל. העיסוק בענייני החולין ממש שייך לעולם העשיה – שם כבר יש הפסק, "אף עשיתיו"<sup>ה</sup>, כאשר מפנים את הפנים ברצון כלפי מטה. בבריאה ויצירה גם ב"שוב" הפנים מופנות כלפי מעלה, השאיפה היא לאצילות, אבל בעולם העשיה פונים באופן רצוני לאחור – רוצים את העיסוק בענייני העולם, את האכילה והשתיה וכו'.

מה הכלל הגדול של עבודת ה' אצל הרמב"ם? "כל מעשיך יהיו לשם שמים"<sup>ו</sup>. גם כשנמצאים בעולם העשיה, עוסקים בענייני העולם, צריך לעשות זאת לשם שמים. אבל כשעושים לשם שמים הכוונה שאני אוכל כדי להיות בריא כדי לעבוד את ה' – אני אוכל עכשיו בשביל תכלית של עבודת ה' אחר כך. מה המקבילה בחסידות? "בכל דרכיך דעהו"<sup>ז</sup>, "פרשה קטנה שכל גופי תורה תלויין בה"<sup>ח</sup>, אבל ב"בכל דרכיך דעהו" התכלית היא מיד – יש עבודת ה' באכילה עצמה. אני מברך "בורא פרי האדמה" – ופוגש את הבורא באכילה, עושה יחוד. כאשר התכלית מתממשת מיד העבודה היא בגדר "עבודה תמה", "עבודה שאין אחריה עבודה", מדרגה של גדלות, כנ"ל. כשהעשיה היא כזו מתקנים את ה"אף עשיתיו", זו כבר עשיה לשון תיקון, שגם בה הפנים כלפי ה'. גם כשזוכים שה"שוב" הוא לעבודת האדמה בארץ ישראל, שהוא בעצמו מצוה, עולם העשיה מתוקן.

כתוב "למה נקרא שמה ארץ? שרצתה לעשות

נד ש"ע אדה"ז הלכות ת"ת פ"ב ה"י"ג.

נה ישעיה מג, ז.

נו אבות פ"ב מ"ב.

נד משלי ג, ו.

נח ברכות סג, א.

נט בראשית רבה ה, ז; פסיקתא זוטא בראשית א, א.

ס ש"א פ"ז ושי"א פ"א.

סא ספר יצירה פ"א מ"ד.

העולם שבו ה"שוב" הוא בהפנית הרצון לעולם התחתון, שבעצם פונה אחור לה' (אם לא זוכים לתקנו כדבעי).

### "שוב ל..." בעולמות ב"ע

אפשר לקשר למבנה הזה גם את שלשת הפירושים, שלש הנוסחאות, של "אם רץ לבך שוב...":

בעולם הבריאה (בו מקנת הבינה<sup>טו</sup>) יש את ה"אם רץ לבך שוב למקום" (בסוד "ואי זה מקום בינה"<sup>טז</sup>) – מהו ה"שוב" מה"רצוא" של התפלה ללימוד התורה? שאדם יודע את מקומו, שהוא צריך להשיג את החלק שלו בתורה, "חלקנו בתורתך"<sup>טז</sup>, כמו שכתוב בתניא שלכל אחד יש דברים שרק הוא יכול להשיג בתורה ועליו לעסוק בכך.

בעולם היצירה, עולם הרגש, יש רתיעה של "אם רץ לבך שוב לאחור" – ההרגשה שא"א להשאיר בחויה תמידית של "רצוא", של תענוג, וצריך לסגת ממנה מדי פעם, 'ליפול' מהתענוג. בעולם העשייה יש את ה"שוב לאחד" – את ההכרה שה' רוצה דווקא את העבודה שלנו בעולם הזה, ודווקא כאן נמצא את ה"אחד". אם זו התודעה של העיסוק בעולם העשייה הוא באמת כבר לא הפנית אחור אל ה', אלא התכלית של הכל – עשייה לשון תיקון, שהתכלית שלה לעשות לה' דירה בתחתונים, למצוא כאן את ה"אחד".

אתם לומדים ב"אדמת שמים" – אפשר לחשוב שהתכלית היא להגיע מהאדמה לשמים, אבל באמת התכלית היא "כימי השמים על הארץ"<sup>טז</sup>, להמשיך את השמים אל האדמה, אל ארץ ישראל. כתוב<sup>טז</sup> שכאשר עוסקים בתורה מתקנים את הבל, "תורה של עולם הזה הבל

בזהר כתוב<sup>טז</sup> שיש שלשה ראשים בכתר, שבנפש הם אמונה-תענוג-רצון<sup>טז</sup>. יש פירוש שני, שלא מדובר בשלשת הראשים שמעל הספירות אלא בשלשת העולמות התחתונים בריאה-יצירה-עשה שמתחת לעשר ספירות של האצילות.

יש כאן שני פירושים שונים לאותו דבר, "אלו ואלו דברי אלהים חיים", אז הם בודאי קשורים<sup>טז</sup>. שרש עולמות ב"ע הוא בשלשת הראשים שבכתר: התיקון של ה"שוב" בעולם הבריאה הוא תורה מתוך אמונה. בחסידות מדגישים שכאשר לומדים תורה צריך לזכור את נותן התורה – ללמוד מתוך אמונה בנותן התורה. אחרת אפשר ללמוד תורה בוילנה, בורשה או במרוקו – ולהשאיר שם. כדי שהתורה תביא אותנו לארץ ישראל צריך ללמוד מתוך אמונה. איך קוראים ב'מרכו' לחסידות? לימוד אמונה – זה נכון, כל לימוד הפנימיות הוא לימוד אמונה. בעולם היצירה יש עבודה בגדלות מתוך תענוג, והקטנות היא כי תענוג תמידי אינו תענוג. לפי זה, כשכתוב בהקדמת ה"אגלי טל" שצריך ללמוד מתוך תענוג, לאיזה עולם זה שייך? לעולם היצירה – זו בריאה שביצירה או יצירה שבבריאה. למה? בכל זאת הוא מאדמו"די פולין, שהעיקר אצלם הרגש, לעומת חב"ד שהעיקר הוא המוחין. מהי יצירה שבבריאה? בעולם הבריאה יש את השכלים הנבדלים, שכל טהור הכי גבוה שאפשר להגיע אליו. מסבירים שהרמב"ם הגיע עד להשגת השכלים הנבדלים. אבל יש בעולם הבריאה גם את השרפים – יחד עם ההבנה יש התלהבות. בסוד המחצבים<sup>טז</sup> "מחצב המלאכים" הוא בעולם היצירה – יש מלאכים גם בבריאה, השרפים, וגם בעשייה, האופנים, אבל הם היצירה של אותו עולם. עולם העשייה, כמו שאמרנו, הוא

טז זהר ח"ג רפח, א"ב.

טז סוד ה' ליראין ש"א פ"א ובנספח 'ג' רישין שבכתר" (וביאורם בשיעורים בסוד ה' ח"ג עמ' מז ואילך ועמ' רצא ואילך).

טז כמבואר בלקו"ש ח"ג תולדות ס"ב, ובכ"מ.

טז שער קדושה ח"ג ש"ב.

טו תקו"ז (כג, א).

טז איוב כח, יב.

טז אבות פ"ה מ"כ.

טז דברים יא, כא.

טז ראה עד"ז באמרי נעם קרח אות ז.

עוסקים גם בתורה, בשמים, וגם בעבודת האדמה, עבודת הקדש של ארץ ישראל, הכל בסוד "וייצר הוי' אלהים את האדם עפר מן האדמה ויפח באפיו נשמת חיים"<sup>עב</sup> – באדמת־שמים נופחים "נשמת חיים" מן השמים בתוך האדם שהוא "עפר מן האדמה".

עב בראשית ב, ז.

היא בפני תורתו של משיח<sup>א</sup>, אבל קין היה עובד אדמה – כאשר עוסקים בעבודת האדמה בקדושה מתקנים את קין. כתוב שהמשיח שייך בעיקר לתיקון קין. אתם עוסקים גם בתורה וגם בעבודה, גם בתיקון הבל וגם בתיקון קין. אשריכם ישראל אשריכם ישראל! שאתם

עא קהלת רבה יא, ז.

## הַלּוּמֵד עַל מְנַת לַעֲשׂוֹת | צִידָה לְדָרֶךְ

- ◆ "רצוא ושוב" הוא דפק החיים – בו תלויה הבריאות וגם הפקידה־הגאולה.
- ◆ ב"והחיות רצוא ושוב כמראה הבזק" שתי בחינות **תשובה**: תשובה מיראה ותשובה מאהבה; תשובה ממדידות ותשובה משמחה; בטול היש ובטול במציאות; תשובה תתאה ותשובה עילאה; תשובה על התשובה; תשובה־שוב לפני ה"רצוא" ותשובה־שוב אחריה.
- ◆ "אם רץ לבך שוב לאחור" מתוך רתיעה ופחד.
- ◆ "אם רץ לבך שוב למקום" מתוך ישוב הדעת והכרה מהו מקומך האמתית.
- ◆ "אם רץ לבך שוב לאחד" – ה' יתברך אליו רצת נמצא למטה ורוצה שתקיים מצוות מעשיות בעולם הזה.
- ◆ הנשמה 'מתה' לחזור לשרשה – אך אם היא תהיה בחווית "רצוא" מתמדת היא תמות כפשוטו.
- ◆ על הנפש האלקית (עיקר האדם) מלבישים הנפש הבהמית (בהמה), הגוף וחלקו בעולם.
- ◆ הנפש האלקית היא סוד יעקב, והנפש הבהמית, הגוף והחלק בעולם הם בסוד עשו, ישמעאל ואליעזר.
- ◆ עיקר ניצוץ משיח של כל אחד מתגלה בשליחות לתיקון העולם החיצוני.
- ◆ בירור החלק בעולם הוא עיסוק בקטנות והוא דורש אמונה ובטחון.
- ◆ במדרגת הרצון ה"שוב" הוא רצוני – רצון לעניני העולם – ובמדרגת התענוג ה"שוב" הוא נפילה לא־רצונית.
- ◆ קטנות היא עשיה בלי הבנה וגדלות היא עשיה מתוך הבנה והתלהבות.
- ◆ תפלה אמתית, פניה לה' כנוכח, קשה לאין ערוך מלימוד תורה.
- ◆ תפלה היא "רצוא" אדיר אל ה' עצמו ואחריה צריך "שוב" ומנוחה בלימוד תורה.
- ◆ ב"בכל מעשיך יהיו לשם שמים" העבודה היא לשם פניה עתידית לה' וב"בכל דרכיך דעהו" יש פניה מידית לה'.
- ◆ ה"רצוא" של התפלה הוא באצילות וה"שוב" בעולמות ב"ע – לימוד תורה מתוך אמונה בבריאה; עבודת ה' מתוך תענוג ביצירה; עיסוק מרצון בעניני העולם בעשיה.
- ◆ "שוב למקום" היינו הכרת מקומך בתורה (בבריאה); "שוב לאחור" היינו רתיעה מעצמת החוויה (ביצירה); "שוב לאחד" היינו מציאת אחדות ה' בעולם (בעשיה).
- ◆ התכלית אינה העלאת האדמה לשמים אלא הבאת השמים אל הארץ.



# ישראל הבא מחמת גוי

## קיצור מהלך השיעור

שיעור הרמב"ם המשפחתי השבוע עסק במחלוקת הרמב"ם והראב"ד בדין של ישראל שרכש **קרקע מגוי** ועליו להתמודד עם תביעת בעליה הקודמים. מהדברים עלה המבנה הפנימי של **סוגי השבועה** השונים, חידוש בנוגע ל**שינוי הקרקע** כשהיא עוברת מיד גוי ליד ישראל ומבנה מחודש של **סוגי ה'קליפות'** המחזיקות בקרקע שמסביר בפנימיות את המחלוקת. השיעור חותם בהצעה **להפשטה אקטואלית** של הסוגיא – היחס הנכון ל**קונספציה ש'קנו' יהודים מאומות העולם**.

### דין חזקת קרקע בגוי

כותב הרמב"ם בהלכות טוען ונטען פי"ד ה"א:

הגוי אפילו אכלה כמה שנים אין אכילתו ראייה כאשר ישראל מחזיק שלש שנים בשדה שהוא טוען שהיא בבעלותו, ובעלי השדה הקודמים לא מיחו בו, חזקה שהשדה היא שלו והוא לא צריך להביא שטר להוכיח את טענתו.<sup>1</sup> לעומת זאת, כאשר המחזיק הוא גוי הדין שונה, משום שסתם גוי הוא בחזקת אלים ויתכן שבעלי השדה לא מיחו בו מתוך פחד שיפגע בהם. לכן,

כדי להוכיח את בעלותו צריך הגוי להביא שטר<sup>2</sup> שקיים על ידי בית דין של ישראל.<sup>3</sup>

ואם לא הביא שטר תחזור השדה לבעלים בלא שום שבועה שלא תקנו שבועת הסת אלא לישראל במקרה שיהודי תובע שדה מיהודי לפני שעברו שנות החזקה, ואין ביד המחזיק הנוכחי הוכחה לכך שקנה את השדה, על התובע להשבע "שבועת הסת" שאכן לא מכרה לו.<sup>4</sup> לעומת

ג ב"ב לה, ב. ובגאון צבי חו"מ קמט, יד הקשה שזהו הדין על פי דברי רב בסוגיין ש"גי אין לו חזקה אלא בשטר", והוא לשיטתו (ב"ב מז, ב) שסיקריקון קונה מבעל הבית בשטר, אך מכיון שהלכה כרב הונא (שפסק כשמואל) שאפילו בשטר לא קנה - כפי שפסק הרמב"ם בהלכות גדלה ואבדה ספ"ט - הוא הדין לגוי וגם שטר לא יועיל. ואולי יש ליישב עפ"י המבואר לקמן שהגדלן פחות נאמן גם מהגוי, ודוק. ד ערוה"ש דלקמן הערה כה. ה שו"ע חו"מ קמ, א.

נערך ע"י איתיאל גלעדי. לא מוגה. הלכות טוען ונטען פי"ד ה"ה. ה' אד"ר תשפ"ד - כפ"ח. א שיעור הרמב"ם היומי (ג"פ) ט"ו אד"ר תשפ"ד (וראה גם במדור 'הלכה יומית לעיון ברמב"ם' בחוברת דבר מלכות). ב שו"ע חו"מ קמ, ז.



## המבנה הפנימי של השבועות מקביל באופן מובהק לארבעת העולמות אבי"ע (כאשר בכל שלב של ירידת הדורות נתקנה עוד שבועה, המתאימה לאותו עולם)

בזמן רב נחמן (על ידו<sup>1</sup>) או על ידי חבריו<sup>2</sup>), במקרים רבים בהם אדם פטור משבועה דאורייתא או משבועת המשנה אך חכמים חייבו אותו להשבע. הפוסקים נחלקו האם שבועה זו היא בשם<sup>3</sup> אך לכו"ע היא לא צריכה להיות בנקיטת חפץ.

שבועה שתקנו הגאונים ללוה שטוען שאין לו מה לשלם – בלשון ימינו, מי שמכרזו על פשיטת רגל – שעליו להשבע שאינו מעלים את נכסיו. שבועה

זו, למרות שהיא מאוחרת משבועת הסת, נעשית באופן חמור כשבועת התורה.

המבנה הפנימי של השבועות מקביל באופן מובהק לארבעת העולמות אבי"ע (כאשר בכל שלב של ירידת הדורות נתקנה עוד שבועה, המתאימה לאותו עולם): משה רבינו (וכך כל צדיקי המקרא) הוא נשמה דאצילות ושבועת התורה שייכת לאצילות. התנאים הם נשמות דבריה<sup>4</sup> והשבועה שהם תקנו שייכת לעולם הבריאה. דווקא בעולם הבריאה, בו המציאות היא רק בגדר "אפשרויות המציאות"<sup>5</sup>, המציאות היולית ו'נזילה' דיה כדי שיהיה כח של "נשבע ונוטל". האמוראים הם נשמות דיצירה<sup>6</sup> ושבועת הסת שייכת לעולם היצירה. הגאונים, אחרי חתימת התלמוד, הם כבר נשמות דעשיה והשבועה שתקנו שייכת לעולם העשיה (שדווקא בו יש מציאות של פשיטת רגל). שבועה זו חמורה כשבועת התורה בסוד "אף עשיתיו"<sup>7</sup> –

זאת, כאשר גוי הוא המחזיק בקרקע ללא ראייה הקרקע חוזרת ללא שבועה.

### דרגות של שבועה

הרמב"ם מדגיש "שלא תקנו שבועת הסת אלא לישראל". המגיד משנה מוסיף עליו "ולא מצינו בגמרא בשום מקום היסת על ידי גוי ולא שבועה אחרת, וזה ברור", והאחרונים ציינו שמלשון הרמב"ם "שלא תקנו" משמע ששבועה דאורייתא יש להשבע

גם לגוי. כדי להבין את העניין יותר יש להרחיב קצת את היריעה בענין סוגי השבועות<sup>8</sup>.

ככלל, ישנם ארבעה סוגי שבועות (כאשר לשבועה יכול להצטרף גם גלגול שבועה, בדרגת החומרה של השבועה המקורית):

שבועה דאורייתא, שהיא שבועה בשם ובנקיטת חפץ, והיא חלה בשלשה מקרים – מודה במקצת, שבועת השומרים ובמקרה בו עד אחד מעיד שאדם חייב ממון. כל שבועה דאורייתא היא שבועה שנועדה לפטור את הנשבע מחיוב.

שבועת המשנה, המתבצעת בדומה לשבועה מהתורה<sup>9</sup>, חלה במקרים רבים שתקנו חכמי המשנה. מכל השבועות, זו השבועה היחידה שתתכן בה מציאות של "נשבע ונוטל".

שבועת הסת<sup>10</sup>, שלרוב השיטות נתקנה

1 וראה הנסמן בספר המפתח על אחר.

2 בכל הבא לקמן ראה באורך ערוך השלחן חו"מ פז – בעיקר סעיפים א' ו' טז – (וש"נ).

3 וראה תוד"ה "לא שנו" בגיטין לה, א ששבועה דאורייתא היא בכיבוש נרות משא"כ בשבועה דרבנן (והשווה לערוה"ש שם סעיף יז).

4 ט' בביאור השם "שבועת הסת" דעות רבות בראשונים – ראה קובץ יסודות וחקירות ערך זה וש"נ.

5 אך ראה רש"י שבועות מה, א ד"ה "ישבע" (וכבר העיר שם בגליון הש"ס שהוא סותר למה שפרש בעצמו שם מה,

ב ד"ה "הא").

יא רמב"ן שבועות מד, ב ד"ה "והווי"; רשב"א שם מב, ב ד"ה "הוא".

יב מאירי שבועות לח, ב ד"ה "שבועת".

יג שו"ע חו"מ פז, יח.

יד ראה אוה"ת במדבר עמ' תתעד.

טו ראה ד"ה "ציון" תרס"ב; ד"ה "שובה" תרפ"ו. סוד ה' ליראיו ש"ב פ"א.

טז ישעיה מג, ז.

את השדה הנידונה מגוי, דינו כגוי לענינים שהוזכרו בהלכה זו<sup>17</sup>. הרמב"ם אומר בפירושו שגם אם אותו יהודי החזיק בשדה שלש שנים בלא שהבעלים המקוריים מחו – אין לו חזקה (כי יתכן שהם עדיין חוששים מהגוי<sup>18</sup>). ומשמע מדבריו שאם אין לו הוכחה שהשדה נרכשה כדת וכדין מהבעלים המקוריים השדה יוצאת ממנו ללא שבועה הסת כפי שהיתה יוצאת מהגוי ללא שבועה.

הראב"ד משיג ואומר שעל אף שלגוי לא היה צריך להשבע לישראל שבא מחמתו כן צריך להשבע:

**א"א יש כאן שבוש ואומר אני שאם מכרה לישראל שישבע היסת [הבעלים הראשונים כן צריכים להשבע הסת]. אע"פ שבא מחמת העכו"ם עכ"ל.**

שיטת הרמב"ם נראית פשוטה יותר – אם לגוי אין מחויבים שבועה, מדוע שיתחייבו למי שמקבל את כוחו מאותו גוי?! לכן עיקר ה'לומדות' בסוגיא הוא בנסיון להסביר את טעמו של הראב"ד, ונאמרו בכך כמה טעמים:

הלחם משנה אומר שתקנת שבועת הסת איננה בשל כח הטענה של הטוען (וכאשר טענת ישראל היא מכח הגוי אכן היא לא עדיפה על טענת הגוי עצמו) אלא מתוך דאגה שלא יגרם נזק לישראל. לכן, ביחס לגוי לא תקנו את התקנה, והעמידו את הדברים על דין תורה, אך כאשר נכנס ישראל במקומו כן חששו חכמים לנוק שלו ולכן יש להשבע לו.

וקרוב לדבריו כתב הרמ"ז<sup>19</sup> שהסבה שלא תקנו שבועת הסת לנכרים היא משום שממונם הפקר<sup>20</sup>, אך ברגע שהקרקע בידי ישראל בטל טעם זה ועליו להשבע.

ריבוי האצילות במקום העשיה<sup>17</sup> (שהרי גם עולם האצילות נקרא "אדם דעשיה"<sup>18</sup>) ועליו נאמר "כלם בחכמה [המקננת באצילות<sup>19</sup>] עשית"<sup>20</sup>).

הנושא העיקרי בנידון דנן הוא שבועת הסת, שבועת עולם היצירה, שדווקא בה

מדגיש הרמב"ם שהיא נתקנה לישראל ולא לגוי.

עולם היצירה הוא עולם שחציו טוב וחציו רע<sup>21</sup>

– עולם המלחמה בין היצרים. בתוך הנפש, שני היצרים הם היהודי והגוי ("הגוי אשר בקרבך"<sup>22</sup>),

לכן דווקא בעולם היצירה חשובה האבחנה בין יהודי לאינו־יהודי (גם כאשר

היהודי אינו נוהג כראוי יש בלבו אהבה מסותרת

לה' – האהבה במדרגת עולם היצירה<sup>23</sup> – שאינה

קימת אצל הגוי, וזו מהות ההבדלה ביניהם). לכן,

דווקא כאן מודגש עבור מי נתקנה שבועת ההסת (וכפי שנראה מיד, הנידון

העיקרי כאן בהמשך ההלכה הוא ההבחנה בין יהודי לגוי דווקא כאשר היהודי בא מכח הגוי).

היהודי לגוי דווקא כאשר היהודי בא מכח הגוי).

## דין ישראל הבא מחמת גוי

הרמב"ם מסיים את ההלכה:

**וישראל הבא מחמת הגוי הרי הוא כגוי שאין אכילתו ראייה.**

"ישראל הבא מחמת גוי", הינו יהודי שקנה

יז ראה סוד ה' ליראיו ש"ב פ"ה.

יח ראה ע"ח ש"ג פ"א ובכ"ד.

יט ראה תקו"ז ו (כג, א); תחלת פירוש הרמ"ז על זהר ח"ב. ובכ"מ.

כ תהלים קד, כד.

כא ע"ח שמ"ג בהקדמה. ובכ"מ.

כב דברים כח, מג.

כג תניא פל"ט.

כד וראה ב"ק צ, א: "סוף סוף הבא מחמת גוי הרי הוא כגוי". כה ערוה"ש חו"מ קמט, ז (וראה עוד שם שבמקום שיש מערכת אכיפה צודקת של "דינא דמלכותא" כן תהיה חזקה לישראל שקנה את השדה מגוי והחזיק בה שלש שנים בלא מחמת הבעלים).

כו שו"ת הרמ"ז חו"מ ה.

כז ב"ק לו, ב.

## האם כאשר הגוי מכר את השדה לישראל חל שינוי בשדה עצמו? בגשמיות לא חל שינוי, כמובן, ומדובר באותו נכס. אבל ברוחניות כשהנכס עובר ידים חל בו עצמו שינוי

הדיוט ליד מלך<sup>לג</sup>. כאשר הנכס נמצא ברשות הגוי – בקנין או בגזל (באופן כזה שהיהודי חושש אפילו למחות) – הוא נמצא בגלות חמורה. כאשר הנכס נמכר לישראל ונמצא בידיו יש לו תקומה – הוא משנה 'צורה' פנימית מ'צורה' של גוי ל'צורה' של יהודי (מושג הצורה שייך לעולם היצירה), ולכן יתכן שדינו ישתנה, כדעת הראב"ד. עולם היצירה הוא גם הדרגה הרוחנית של ארץ ישראל לעומת חוץ לארץ, שבדרגת עולם העשיה)<sup>לד</sup>. לכן, על אף שלא מצינו בכך חילוק בהלכה, יש מקום לומר שבארץ ישראל יותר מורגשת התקומה על ידי רכישת היהודי (וממילא מובן יותר שיהיה שינוי דין כשהקרקע עוברת ליד ישראל).

### הקליפות הטמאות וקליפה דאצילות

כדי להבין יותר את ענינו של "ישראל הבא מחמת גוי" ואת המחלוקת בדינו נרחיב מעט את היריעה<sup>לה</sup>: לגוי עצמו אין חזקה משום שהוא דומה לגזלן. על שאלת הגמרא<sup>לו</sup> "היכי דמי גזלן?" עונה רבי יוחנן "כגון שהוחזק על שדה זו בגזלנותא" ורב חסדא אומר "כגון בית פלוני שהורגין נפשות על עסקי ממון". לדעת חלק מהראשונים<sup>לז</sup> רבי יוחנן ורב חסדא חולקים ואחרים אומרים<sup>לא</sup> שזו לא מחלוקת אלא שתי דוגמאות שונות. להלכה, לגזלן הראשון אין חזקה רק בשדה שהוא הוחזק

החתם סופר אומר<sup>כח</sup> שהשבועה לישראל איננה בשל טענת הגוי (שהרי מפורש בגמרא "מי איכא מידי דאילו גוי אמר לא מהימן ואילו אמר ישראל משמיה מהימן?!"<sup>כט</sup>) אלא משום שיש שבועת הסת כאשר "רגלים לדבר" ו"אין לך רגלים לדבר יותר מזה שראה העכומ"ז אוכל ג' שנים והישראל אחריו ג' שנים ושותק, ועל זה לבד משביעין היסת".

והאור שמח כתב שטעם הראב"ד כאן הוא לא משום תקנה לגוי או למי שבא מחמתו, אלא לפי שיטתו<sup>ל</sup> ש"כל נוטל נשבע", לכן הישראל שנוטל את הקרקע מישראל שמוחזק בה צריך להשבע<sup>לא</sup>.

לאור המבואר לעיל, שהדיון כאן בנוגע לשבועת הסת מתחולל בעולם היצירה, עם ההבחנה בין ישראל לעמים, אפשר להוסיף כאן עוד התבוננות פנימית: האם כאשר הגוי מכר את השדה לישראל חל שינוי בשדה עצמו? בגשמיות לא חל שינוי, כמובן, ומדובר באותו נכס. אבל ברוחניות כשהנכס עובר ידים חל בו עצמו שינוי, כמאמר חז"ל על "ויקם שדה עפרון אשר במכפלה אשר לפני ממרא השדה והמערה אשר בו וכל העץ אשר בשדה אשר בכל גבלו סביב. לאברהם למקנה לעיני בני חת בכל באי שער עירו"<sup>לב</sup> – "תקומה היתה לו שיצא מיד

כח חת"ס על הש"ס ב"ב לו, א ד"ה "מי". ועד"ז כתב בפני שלמה (לר"ש גאנצפריד) שם לה, ב ד"ה "אף" (וציין שאכן נראה שלדעת הרמב"ם אין משביעים על "רגלים לדבר").

כט ב"ב לו, א. ל השגתו על הרמב"ם (שדעתו נוטה לפסוק להפך) לעיל פ"ט ה"ה.

לא וראה עד"ז ש"ך חו"מ צא ס"ג במקרה נוסף בו יתכן שישראל הנוטל מישראל כנגד טענת ברי של גוי צריך להשבע.

לב בראשית כג, יזיח.

לג רש"י בראשית כג, יז.

לד ראה קהלת יעקב ערך 'ארץ ישראל'.

לה בהבא לקמן ראה סיכום ההלכות בערוך השלחן חו"מ קמט, וזח וש"נ.

לו ב"ב מז, א.

לז חידושי הרמב"ן ד"ה "כגון". ועוד.

לא רשב"ם ד"ה "כגון"; יד רמ"ה אות קעז; שטמ"ק ד"ה

"היכי דמי גזלן". ועוד.

שאיסור גזל ואיסור רצח החמור ממנו שייכים עוד יותר לעומק הקליפות (וכך יוצא שיהודי גזלן וקל וחומר רוצח נחות מגוי שאיננו כזה – אף שאצל הגוי השרש בקליפה הוא מצד נפשו ואצל היהודי רק מצד מעשיו – על דרך המבואר בתניא<sup>מ</sup> בכלל על נחיתות החוטא ביחס לכל הקליפות, וכידוע<sup>מ</sup> ממורנו הבעל שם טוב בבחירת בעל-עגלה שיש עדיפות לגוי מאמין על כופר, גם אם הוא יהודי). "כל רב מבבל וכל רבי מארץ ישראל"<sup>מ</sup>, כאשר היחס בין חוץ-לארץ וארץ ישראל הוא בין עולם העשיה לעולם היצירה<sup>מ</sup>, לכן הגולן-הרוצח של רב חסדא הבבלי שייך לעולם העשיה והגולן (בשדה מסוימת) של רבי יוחנן הארץ-ישראלי שייך לעולם היצירה. הגוי, שמעל שניהם – ואם יתגייר תהיה לו נאמנות מלאה – שייך לקליפה של עולם הבריאה.

על גבי המבנה הזה מובנת יותר המשמעות הפנימית של "ישראל שבא חמת גוי": ככלל, ישראל שייך לקדושה – סוד עולם האצילות בו נמצאים "אצילי בני ישראל"<sup>מ</sup>. דינו של ישראל שבא מחמת גוי הוא כגוי השייך לקליפה של עולם הבריאה, אך כמובן שהוא למעלה ממנו – הוא מקביל לקליפה דאצילות (שנקראת קליפת "ראומה", ומשמעותה הפנימית היא החצנת-הבלטת הבטול – של עולם האצילות – באמירת 'ראו מה', ראו את ה"מה"-הבטול שלי<sup>ג</sup>). על עולם האצילות נאמר "לא יגורך רע"<sup>נא</sup> ולכן הקליפה דאצילות אינה עומדת בעולם האצילות אלא בראש עולם הבריאה<sup>ב</sup>.

מה פכ"ד.

מו ראה מגן אבות ח"ז סח, א; רשימות דברים ח"ב עמ' לג. מז תקו"ז חדש צח, א; ראה שם הגדולים סדר תנאים ואמוראים.

מח ראה שער מאמרי רשב"י פרשת קדשים. ובכ"מ.

מט שמות כד, יא.

נ כש"ט (קה"ת) אותיות לא ושטו. ראה לקו"ת בהר מג, א ובנסמן שם.

נא תהילים ה, ה. ראה זהר ח"ב קיז, ב ובכ"מ, ומפורש בתקו"ז תקון סז (צח, ב).

נב ראה ע"ח שמ"ח (הקליפות) פ"ב. ובכ"מ.

בה בגולנות, וגם אם הוא טוען שקנה אותה לאחר מכן וישב בה שלש שנים – אין מאמינים לו. לעומתו, למי למוחזקים על הריגת נפשות – וגם לבניהם אחריהם<sup>ט</sup> – לא תועיל חזקה בשום שדה, משום שאימתם מוטלת על הבריות. בגוי, אף על פי שבסתם דינו כגולן משום שהוא מוחזק כאלים, יש קולא מסוימת ביחס לגולן, המתבטאת דווקא במקרה שהם חוזרים למוטב: לגולן שעשה תשובה יש נאמנות מכאן ואילך, אך לא על העבה, ולכן אם הוא טוען שהחזיר את השדה שבידו ושוב קנה אותה – אין מאמינים לו. לעומת זאת, אם הגוי התגייר יש לו חזקת נאמנות גם על אותה שדה, ומכיון שאם ישב כיהודי שלש שנים בשדה וטען שקנה אותה לאחר הגיור הריהו נאמן,

הוא נאמן גם לטעון שקנה אותה כגוי<sup>מ</sup> (משום שבניגוד לגולן "אין כאן שום חזקה לדיעותא"<sup>מא</sup>).

את שלשת חסרי-החזקה הללו – גוי, גזלן 'סתם' וגולן שהוחזק כהורג נפשות<sup>מב</sup> – יש להקביל לשלש הקליפות הטמאות לגמרי, המכוונות גם כנגד העולמות בריאה-יצירה-עשיה, מלמעלה למטה: בתניא מפורש<sup>מג</sup> שגם נפשות אומות העולם (אם אינם מחסידי אומות העולם<sup>מד</sup>) הן מהקליפות הטמאות, אך פשוט

**יהודי גזלן וקל**  
**וחומר רוצח נחות**  
**מגוי שאיננו כזה**  
**- אף שאצל הגוי**  
**השרש בקליפה**  
**הוא מצד נפשו**  
**ואצל היהודי רק**  
**מצד מעשיו**

לט וראה בערוה"ש שם (וש"נ) חלוקה בין מי "שהחזק גזלן לכל דבר", שלו אין לו חזקה אך לבנו יש (אף שכל גזלן חשוד גם להרוג), ומי ש"החזקו להורגי נפשות", שגם לצאצאיהם אין חזקה.

מ לבוש חו"מ קמט, יז.

מא טעם הט"ז להכריע בזה כלבוש כנגד הסמ"ע.

מב ורמז: **גוי גזלן הורג נפשות** עולים 1159 – אני פעמים גוי!

מג פ"א.

מד לקו"ב לקונטרס ההתפעלות (מאמרי אדה"א קונטרסים)

עמ' קמד.

של משה רבינו – “משה אמת ותורתו אמת”<sup>נב</sup> – שרוצה להרחיק בשתי ידיים כל חשיבה שקרית וזרה מישראל. הראב”ד, רבי אברהם בן דוד, נוטה לדרכו של אברהם אבינו, “אב המון גוים”<sup>נא</sup>, שרוצה לחבוק את כולם ב”חסד לאברהם”<sup>נא</sup> ולעשות נפשות לקדושה גם בקרב העמים. אברהם אבינו קונה מיד עפרון את הקנין היהודי הראשון בארץ ישראל והוא נעשה בו “ישראל הבא מחמת גוי”. עפרון הוא דוגמה מובהקת לגוי שאי אפשר לסמוך כלל על דיבורו, שהרי “אמר הרבה ואפילו מעט לא עשה”<sup>נב</sup>, ואף על פי כן אברהם קונה ממנו את השדה לעיני כל באי שער עירו וגורם ל”תקומה היתה לו שיצא מיד הדיוט ליד מלך”, כנ”ל. חברון, עירו של עפרון, מתאימה לקבורת מתים<sup>נב</sup>, בסוד “כי עפר אתה ואל עפר תשוב”<sup>נא</sup> – האחיזה של הגוי החי דווקא בישראל המת, והקשר הנפשי אליו, יכולים להיות מבוא להתעלות וגיוור שלו (כרצונו של אברהם אבינו), כתינוק שנולד מחדש מתוך הקבר.

אמנם “ממשה עד משה לא קם כמשה”<sup>נא</sup>, אך המדובר הוא במשה כ”גואל ראשון”, בעוד משה כ”גואל אחרון” יכריע בחלק מהדברים באופן שונה, בנטיה לאברהם אבינו הראשון (שביחסו לאומות העולם הריהו מצטייר כדמות המשיח לעולם כולו<sup>נא</sup>), ה’חריף’ בלומדות ויש לו תחושה פנימית מהו הרצון העליון. כך, דווקא בנידון דנן, עיקר ה’לומדות’ היא בדברי הראב”ד ויש לצדד לפסוק כמותו, לפחות בנידון ה’מופשט’ העולה מהדברים, כדי לקרב גם “ישראל הבא מחמת גוי” ומכח כך, בסופו של דבר, גם את הגוי עצמו.

מכאן תובן מחלוקת הרמב”ם והראב”ד בנוגע אליו – הרמב”ם סבור שהוא כגוי לכל דבר, גם לענין שבועה, משום שבפועל הקליפה דאצילות עומדת בעולם הבריאה (כקליפת הבריאה, הגוי במבנה דנן), ואילו הראב”ד אומר שאף על פי כן זו קליפה דאצילות, שעדיין יש לה זיקה לאצילות, ולכן הדין הוא שונה.

## של חי הקונספציה?

את כל הענין אפשר ‘להפשיט’ ממקורו – דיני חזקה ושבועה – ולשייך אותו לאקטואליה. מאז שפרצה מלחמת שמחת-תורה כולם מדברים על ה’קונספציה’ (ועם כל ההסתייגות החרפה מהנטיה לקחת מלה פשוטה בלועזית לעשות ממנה סוג של ‘עבודה זרה’ – מושג שהוא ‘קדש קדשים’ וכל השיח סובב סביבו – זהו המושג שנמצא היום בתודעה). ודאי שמקור הקונספציה הבעייתית הוא אצל הגוים – החל מארצות הברית (מדינה שהרבי קורא לה “מלכות של חסד”<sup>נב</sup>, היינו הגוי שלמעלה מגזלן ורוצח מובהקים) – אלא שהיהודים שמנהיגים את המדינה ‘קנו’ את הקונספציה הזו מרצון או מתוך תחושת כורח. כאן הנידון הוא האם ברגע שמזהים את המקור השלילי של הקונספציה היא נשללת לחלוטין, בדיוק כפי שעלינו לדחות כל קונספציה גויית, או שהעובדה שיהודים ‘קנו אותה’, והרי הם “ישראל הבא מחמת גוי”, משנה את היחס ונותנת יותר מקום ל’בירור’ ו’קירוב’ ביחס אליה<sup>נב</sup> כדי לקרב את האוחזים בה ולמצוא בשיטתם ניצוץ של אמת.

הרמב”ם, רבי משה בן מימון, נוקט בגישתו

נג ראה בריבוי מפתחות בכתבי הרבי ערך ‘ארצות הברית’ וש”נ.

נד עם זאת, תתכן גם התייחסות הפוכה, כפי שמצינו בחומרת ‘פסל יהודי’ על עבודה זרה של גוים (וכל קונספציה היא סוג של עבודה זרה, בדקות עכ”פ), הן מצד חילול השם המיוחד שיש בו (ראה ספרי על דברים לב, יז [הובא ברש”י] וברש”י לישעיה יז, ב) – מכיון שכולם יודעים שעבור יהודי עבודה זרה היא בגידה ביחודו ובאמונתו האמתית, מסורת אבותיו הקדושים – והן בנוגע לבטול עבודה זרה (ע”ז נג, א).

נה תנחומא קרח יא.

נו בראשית יז, ה.

נד מיכה ז, כ.

נח רש”י על בראשית כג, טז.

נט סוטה לד, ב.

ס בראשית ג, יט.

סא פתגם עממי. ראה אג”ק ח”ד אגרת א’תתקצו; פרדס יוסף שמות ד, ב.

סב ראה לדוגמה שיעור כ”ו כסלו תשע”ז. ועוד.



## עזות דקדושה

במצרים ומשם נגאלו. "אהיה" שייך ללידה, בכל גאולה ה' כביכול 'נולד' מחדש, מתגלה מתוך העלם והסתור, וכן העם נולד מחדש). ל-עת נוספת האות ד ואז מתקבל דעת – ד היא 'ד' מוחין', חכמה ובינה ושני עטרין של הדעת (עטרא דחסדים ועטרא דגבורות, שרש האהבה והיראה במדות הלב). דעת היא תכונה יהודית, עיקר ההבדל בין הקדושה לקליפה, "אל אחר איסתריס ולא עביד פירין". לכן כל כך חשובה ההדגשה של חכמה-בינה-דעת, ולא רק כתר-חכמה-בינה – הדעת היא הביטוי של הכתר בתוך המודע, הסימן העיקרי של הקדושה. הדעת של "עת רצון" היא במקום הגבוה ביותר, דעת דרדל"א (ובפרט עטרא דחסדים שבה). רדל"א הוא כח האמונה בנפש, דעת דרדל"א הוא לדעת את האמונה. אחר כך, אותה מדרגה מאירה מדעת דרדל"א ל'יסוד עתיק יומין' (בתוך ז"ת דעתיק יומין. הכל שייך לתענוג, והתענוג מתנקז ליסוד). אחר כך, יסוד עתיק יומין מתלבש במצח הרצון מתוך ז' תקוני גלגלתא דאריך אנפין (אריך אנפין הוא הרצון ועיקר הרצון הוא במצח). ולבסוף, ההארה ממצח הרצון נמשכת ל"ג תקוני דיקנא, ובפרט לתיקון "נצר חסד", נוצר אותיות רצון. על המדרגה הזו כתוב כאן שהמצח הוא מי"ג תיקוני דיקנא.

### עת הלחמה בעזות דקדושה

וכמו כן מצינו עזות דקדושה ועזות דסטרא

והיה על מצח אהרן... והיה על מצחו תמיד לרצון להם לפני ה'.

דהנה ידוע שיש מצחא דרעותא מצח הרצון בייג תיקוני דיקנא, ויוצא מפסוק ואני תפלתי, כמבואר בכוונות האר"י ז"ל. והנה את זה לעומת זה עשה האלהים, ובקליפה ובסטרא אחרא יש כנגדו בחינת מצח אשה זונה, על דרך הכתוב ומצח אשה זונה היה לך מאנת הכלם, ועל דרך הכתוב ומצחך נחושה.

### "עת רצון" ומדרגות הארת הדעת

הציץ הוא סוד "מצח הרצון". הרצון הוא לשני הכיוונים: מלמעלה למטה, ה' רוצה בישראל; ומלמטה למעלה, רצון של ישראל לה'. רצון במספר סדורי = 58, חן. חן הוא השתקפות הדדית, רצון מלמעלה למטה ומלמטה למעלה, "חן חן לה".

בכללות, רצון שייך לכתר. והנה כאן כתוב שמצח הרצון הוא בתיקוני דיקנא, אך בקבלה מפורש שמצח הרצון הוא בתיקוני גלגלתא שמעל תיקוני דיקנא! אכן, הדברים מבוארים היטב בדברי האר"י, בדרך זו:

"עת רצון" הוא סוד הדעת. עת = פעמים הוי' ועוד פעמים אהיה, היינו חכמה ובינה, "הוי' בחכמה" ו-אהיה בבינה (אהיה הוא שם הגאולה, פעמים אהיה = רדו שנים שהיו ישראל

וכן חיילי ישראל היום מהדרים במצות ציצית (השכפ"ץ החדש). הציצית נותנת לחיילים הרבה עזות דקדושה<sup>2</sup>, כמו הרבה סיפורי גבורה ומסירות־נפש. גם כאשר המנהיגים אובדי דרך, החיילים בשטח מוסרים את הנפש בגבורה, וה' עתיד לשלם להם את שכרם, שהם יהיו המנהיגים! בעלי התשובה המאמינים, מתוך גבורת המלחמה, ינהיגו בע"ה את המדינה לפי תורתנו הקדושה.

### עזות המתיקה עזות

לעומת העזות של הקליפה, צריך להיות עז פנים כנגד היצר הרע, כהלכה הראשונה בשלחן ערוך, לא ליבוש מפני המלעיגים ולהיות עז כנמר (בעבודת ה' בכלל). צריך להיות עז כנמר ולקיים תרי"ג מצוות, והרמז: **עז כנמר** ועוד **תריג** = 1000, סוד אלף אורות של מתן תורה. עזות היא חוצפה, "בעקבות משיחא חוצפא יסגא" – אך עלינו לקיים חוצפה יסגא למעליותא, בעזות דקדושה. "מפני מה נתנה תורה לישראל? מפני שהן עזין". בהתחלה העזות של ישראל היא עזות דקליפה! לכן נתנה לנו התורה, להמתיק את העזות הלא־טובה על ידי עזות דקדושה (רפואת 'דומה בדומה'). התורה היא העזות דקדושה – "אין עז אלא תורה" – ויש לומר שהעזות של התורה היא 'החוצפה' לומר לנו מה לעשות בכל ענין...

הכפרה של הציץ היא בהפיכת העזות למדה טובה, עזות דקדושה!

אחרא, עזות דסטרא אחרא הוא כפשוטו, על דרך מאמרם ז"ל עז פנים לגיהנם... ועזות דקדושה הוא על דרך מאמרם ז"ל הוי עז כנמר, והיא עזות נגד היצר הרע. וזו היא כוונת אמרם ז"ל (ביצה כה, ב) מפני מה ניתנה תורה לישראל מפני שהן עזין, פירוש שעל ידי שהם עזין ניתנה להם התורה שהיא תכלין נגד היצר הרע, בכדי שעל ידי זה תימתק עזותן בעזות דקדושה. וזה פירוש הנוסח על הטא שהטאנו לפניך בעזות מצח, שאנו אומרים ביום הכפורים, דהוי ליה למימר 'בעזות' ותו לא. ועל פי הדברים הנ"ל אתי שפיר פירושו, דממצח הרצון עשינו מצח אשה זונה מצח נחושה, ומעזות דקדושה עשינו עזות דסטרא אחרא. והנה אמרו חכמינו ז"ל (זבחים פה, ב) ציץ מרצה על עזות פנים, רצונו לומר שהוא מרצה על עזות דסטרא אחרא ומצח אשה זונה, ועושה עזות דקדושה ומצח הרצון. וזהו והיה על מצחו תמיד לרצון להם לפני ה' וד"ל.

יש מצח הרצון, סוד הציץ על מצח האהרן, ולעומתו בקליפה "מצח אשה זונה" ו"מצח נחושה". המצח השלילי הוא עזות דסטרא־אחרא, "עז פנים לגיהנם", וכנגדו יש לנהוג בעזות דקדושה, "הוי עז כנמר" להלחם ביצר הרע.

מצח הרצון הוא "עת רצון". בקהלת יש כח עתים המסתיימים "עת מלחמה ועת שלום" – "עת מלחמה" בעזות דקדושה כנגד העזות דקליפה, כפי שיש לנהוג היום במלחמה בעזה, ואז מגיעים ל"עת שלום". "הוי עז לעמו יתן [להלחם בעזות דקדושה] הוי יברך את עמו בשלום".

המלחמה בעזה היום קשורה למלחמה בפלשתים, וכן דוד המלך פגע בגלית הפלשתי במצחו. הפלשתים אז והאויבים היום קשורים גם לעמלק כנודע, וכן הציץ שייך למלחמת עמלק ופורים (כמבואר בחסידות). ציץ שייך לציצית,

ב העזות נצרכת גם כדי לדעת לסרב לפקודה הנוגדת את התורה (סירוב פאסיבי או אקטיבי, כמו שהתבאר בענין "הבא להרגך השכם להרגו").





# שמן למאור

כולם שוה בה, אלא שהשמן אינו בא מהשקלים אלא מביאים שמן ממש!

ולכאורה תמוה, הרי נאמר בפירוש "והנשאם הביאו... ואת הבשם ואת השמן למאור ולשמן המשחה ולקטרת הסמים"<sup>2</sup>! וצריך לומר שדווקא אז הביאו הנשיאים אבל לדורות זו מצוה על כל ישראל. כלומר, השמן למאור שנאמר בנדבת המשכן (בפרשת תרומה ובפרשת ויקהל) אינו להדלקת הנרות בכל יום אלא להדלקה הקשורה לחנוכת המשכן (או בימי המילואים)<sup>3</sup>, ושמן זה הוא שהביאו הנשיאים, אבל להדלקת הנרות בכל יום הביאו כל ישראל (ומה שכתב ראב"ע "הוא היה שמן המשחה" כוונתו שהשמן שהביאו הנשיאים ונותר ממנו לאחר זמן הוא רק שמן המשחה).

## מצות הכנת השמן

דברי ראב"ע "שהיא מצוה עולמית על הציבור לתת תמיד שמן זית", מתאימים לשיטת הגאונים, בה"ג ורס"ג, שעשיית השמן נחשבת למצוה בתרי"ג. וכ"כ ראב"ע בספר יסוד מורא "יש מצות חיוב הציבור כעולות ולחם הפנים ויין לנסך ושמן למאור". אבל הרמב"ם בספר המצוות (השרש

וְאֵתֶּה תְּצַוֶּה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ שֶׁמֶן זֵית זָךְ כִּתִּית לְמָאוֹר לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד<sup>4</sup>.

וטעם ואתה תצוה. שהיא מצוה עולמית על הציבור לתת תמיד שמן זית להעלות נר תמיד. ואל תשתומם בעבור השמן שהביאו הנשיאים, כי הוא היה שמן המשחה, רק שמן למאור חיוב הציבור. בכל הציוויים על המשכן וכליו בפרשת תרומה נאמר "ועשו... ועשית" וכאן נאמר "ואתה תצוה". בהמשך פרשת תצוה נאמר גם "ואתה" אבל הלשון "ואתה תצוה" נאמרה רק כאן (פעם יחידה בתורה). לכן מפרש ראב"ע: זו מצוה לדורות לכל ישראל, שלא כעשיית המשכן וכליו ובגדי הכהונה המוטלת על משה ועושי המלאכה ובעיקרם הם ציוויים לשעה. וכן נדבת המשכן נאמרה אמנם לכל ישראל "דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה" אך היא מצוה לשעתה ואילו כאן זו מצוה לדורות ולכן נאמר "ואתה תצוה" (וכיוצא בזה פירש הרשב"ם).

## השמן שהביאו הנשיאים

וממשיך ראב"ע: מה שנאמר בפרשת ויקהל שהנשיאים הביאו את השמן, היינו שמן המשחה, אבל שמן המאור הוא חובת הציבור. השמן צריך לבוא דווקא מכל ישראל, ולא מאת הנשיאים, כמו שקרבנות הציבור באים ממחצית השקל שיד

ב שמות לה, כדיכח.

ג ראה בפרשת תרומה (כה, ו) בפירוש בכור שור וחזקוני ועוד, ששמן למאור ובשמים לקטרת אינם מצרכי העבודה אלא מצרכי הבנין, עיי"ש.

נערך ע"י יוסף פלאי לפי רשימת הרב ט' אד"א תשפ"ד.

א שמות כז, כ.



עליו להביא אל הצדיק הכולל.

בעומק: בנשמות ישראל נמצאות כל החכמות, אך חכמת משה היא למעלה מזה, חכמה דאצילות (חכמה עילאה). ישראל צריכים להעלות את כל החכמות שיש בהם למקור החכמה, חכמת משה. זהו סוד "ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור".

חכמה דקדושה שייכת לבטול (הבטול הוא פנימיות ספירת החכמה), והוא סוד "כתית למאור" (כדי שיהיה מאור צריך כתית, כתיתה היטב). מצות הבאת השמן למשה היינו בטול הצבור למשה שהוא מקור הבטול, "והאיש משה ענו מאד" ("ונחנו מה", שייך לחכמה, כח מה). והרמז: "ואתה תצוה" = בראשית, "בראשית" תרגומו בחכמא – הכל שייך להעלאת החכמה.

### פני המנורה

העלאת נשמות ישראל אל נשמת משה רמוזה במנורה עצמה: "אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות", כללות נשמות ישראל הנחלקים לשבע, כנגד שבע המדות, מחסד ועד מלכות. ורמז מובהק: שבע המלים הראשונות אצלנו "ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך" = 2108 = חסד גבורה תפארת נצח הוד יסוד מלכות, שבע המדות! "פני המנורה" הוא משה רבינו, והרמז: משה במילוי, **מם שין הא = פני המנורה (מם שין הא** אותיות **משה מאין**, סוד הבטול של משה). משה הוא סוד הדעת, הנשמה הפנימית של שבע המדות ('נשמת ז"א'), "פני [פנימיות] המנורה".

וכן מה שכתוב אצלנו "ויקחו אליך שמן זית זך... להעלת נר תמיד" – היינו שעל ידי שישראל מביאים את השמן אל משה אזי משה מעלה את הנר של ישראל עצמם, "נר ה' נשמת אדם". הלשון "להעלת" פירושה "מדליק עד שתהא שלהבת עולה מאליה" – משה פועל שתהא שלהבת עולה מאליה בכל נשמות ישראל.

העשירי) ביאר ש"אין ראוי למנות ההקדמות אשר הן לתכלית אחת מן התכליות", ולכן אין למנות "ויקחו אליך שמן זית זך" כמצוה בתרי"ג, כיון שזו רק 'הקדמה' נצרכת לתכלית שהיא הטבת הדלקת הנרות. כלומר, רק התכלית הסופית ראויה להחשב בתרי"ג מצוות, שהרי ה'הקדמה' לא עומדת בפני עצמה אלא אמצעי לצורך התכלית.

אולם לשיטת ראב"ע וסיעתו יש להקדמה חשיבות בפני עצמה! דבר זה מתאים לדרך החסידות המלמדת את חשיבות ההכנה למצוה, "הכון לקראת אלהיך ישראל". אדרבה, עיקר עבודת האדם הוא ההכנה למצוה (ואילו מעשה המצוה עצמו נעשה כביכול 'בדרך ממילא' ונחשב מעשה ה') ויש בהכנה מעלה יותר מהמצוה עצמה.

### להביא את התורה למשה

אור המנורה ונרותיה רומזים לחכמה בכלל, ולתורה בפרט, "כי נר מצוה ותורה אור" – "הרוצה שיחכים ידרים... מנורה בדרום"<sup>1</sup>. וכן "שמן זית זך כתית למאור" רומז לאור התורה, כדברי הגמרא "הרואה שמן זית בחלום יצפה למאור תורה שנאמר 'ויקחו אליך שמן זית זך'"<sup>2</sup>. והנה ישראל צריכים להביא למשה שני דברים לצורך עבודת המשכן התמידי: מחצית השקל לקרבנות הצבור בכלל, ונדבה מיוחדת של שמן זית לצורך הדלקת המנורה. ובהרחבה: משה הוא "ראש בני ישראל", וכן "אפתשטותא דמשה בכל דרא ודרא", ויש להביא לצדיק כסף ושמן. כסף היינו הצדקה שנותנים לצדיק (סוד 'פדיון נפש'), ונתינת השמן היינו התורה, להביא לצדיק את כל חידושי התורה! לכל אחד מישראל חלק בתורה, "ותן חלקנו בתורתך", ואת החלק שלו

ד בבא בתרא כה, ב.  
ה ברכות נז, א.



## הסיפור החסידי

רבי יואל סירקיש | חדש מותר מן התורה

רבי יואל סירקיש (הב"ח), נולד בשנת שכ"א לאביו רבי שמואל. למד תורה אצל אביו, ואצל הרבנים ליבוש'ס מלובלין (רבו של בעל השל"ה), הרב צבי הירש שור מבריסק תלמיד הרמ"א ור' פייבוש - ראש ישיבה ואב"ד בקרקוב. הב"ח שימש רב בפוזנה ובערים נוספות, כלובמלא, מז'בוז' ובעלזא. בשנת שע"ה נתמנה לאב בית דין וראש מתיבתא בבריסק, ובשנת שע"ט עבר לתפקיד דומה בקרקא וסביבותיה. היה מראשי ועד ארבע ארצות, והאכיל תלמידים רבים על שולחנו. מתוך שיעוריו עם התלמידים, נכתב ספרו "בית חדש" על הטור. בין ספריו נמנה ביאור על "פרדס רימונים" לרמ"ק, וגם בחיבוריו ההלכתיים ניכרת זיקתו לקבלה - "שהוא מקור התורה ועיקרה, וכולה יראת שמים" (שו"ת הב"ח). נסתלק כ' אדר שנת ת', ונטמן בעירו קרקא.

ולדון בשום שאלה. ציווה לדיינים לישב ולדון בביתו, והוא היה שוכב בחדר הפנימי. יום אחד באו שניים לדין: האחד תבע את חברו שש מאות זהובים והביא שטר חתום בעדים כדין, וזה צועק ובוכה שאומר שקר. שמע הב"ח את הצעקות, קרא לדיינים וסיפרו לו המעשה. ביקש את השטר וקרא בו, ואמר שכולו מזויף מתחילה ועד סוף. שאלו הדיינים: הלא על פי דין כשר השטר? ואף אם ברוח הקודש פסול, תורה לא בשמיים היא!

אמר הב"ח למלווה שיוודה כי זייף את השטר, ולא רצה. אז אמר לנוכחים שיצאו, והמלווה נשאר בחדרו. אמר למלווה שיוודה, ובשביל האמת הוא מבטיחה להיות במחיצתו בעולם הבא. המלווה התחיל לבכות, והודה שאכן זייף השטר ושכר את העדים לשקר. קרא הב"ח את הדיינים לחדרו, ואמר: שישו בני מעו! אם ספיקות שלכם כך, ודאות על אחת כמה וכמה! ויצאה נשמתו בטרהרה.



על אף גדולתו, לא חסרו לב"ח צרות ומתנגדים. אפילו בסוף ימיו סבל מרורות מבעלי מחלוקת, וגם בתחילת דרכו: כשהיה הב"ח רב בבעלזא, לא הספיקה משכורתו אפילו לקניית נרות. בכל לילה

הב"ח ז"ל, כשגמר ספרו על הטור, רצה להדפיסו. אך המגלה עמוקות ז"ל אמר להמדרשים לדחותו מיום ליום ולא להדפיס את הספר, וכן עשה. לאחר שנה או יותר, עלה בדעת הב"ח לבקש הסכמה מבעל המגלה עמוקות. שלח את כתב היד על ידי אחד מתלמידיו, אך הצדיק לא רצה לתת את ההסכמה.

חלשה דעתו של הב"ח, ומחמת זה נחלה בן המגלה עמוקות ונסתכן. התפלל המגלה עמוקות, ובא אליהו הנביא וגילה לו כי זהו מחמת תרעומת הב"ח עליו. הלך במהירות לבית הב"ח לפייסו, ולא התפייס. ואמר לו: מפני מה לא רצה ליתן הסכמה על ספרי?! אם יש דברים בספר שאינם כראוי, יגלה לי! אמר לו המגלה עמוקות: ששמע מן השמיים כרוז כי אם יתן את ההסכמה ילך הב"ח מן העולם, ואני רוצה שתהיה לו אריכות ימים. השיב לו הב"ח: בהדי כבשי חמנא למה לך [למה לך סודותיו של הקב"ה]? נפשי באה לעולם בשביל זה! ואז נתן לו המגלה עמוקות הסכמה, ואמר למדרשים להדפיסו. לאחר מכן נחלש הב"ח מאוד, ולא רצה לפסוק

ופוסקים חסידיים רבים – כדוגמת החוזה מלובלין, ה"אבני נזר" מסוכטשוב ועוד.

גם במקומות אחרים ניכר הקשר של הב"ח והחסידות: הרבי מליובאוויטש הביא בהתפעלות את דבריו אודות לימוד תורה לשמה, וציין כי הם מתאימים לרבי חסיד. אדמו"ר הזקן, בשולחן ערוך שלו, פוסק פעמים רבות על פי הב"ח, ורבי יואל בעל שם, מדאשי הצדיקים הנסתרים שקדמו לבעל שם טוב, היה תלמידו של הב"ח. אולם יש בחיבה החסידית לב"ח עומק

נוסף, לבד מ'כח הרתא' משמעותי, מגדלות בנגלה ובנסתר או שושלת של רב ותלמיד. הב"ח הינו "בית חדש", והוא קרא כך לספרו "כי לא האספתי בביתי דברי הגדולים... כי אם בשביל דבר שנתחדש בהם" (אם כי, היו ששייכו את השם הזה להיתר החדש שהפך מזוהה עם דמותו). על יסוד פתגמו של החת"ם סופר, "חדש אסור מן התורה", ניתן לומר כי גישתו של הב"ח, המתירה ומדגישה את החדש, הכשירה את הקרקע לבואו של הבעל שם טוב – שכולו חידוש בעבודת ה'.

זיקה זו להתחדשות רמוזה גם בראשי התיבות של כינויו: בין חילופי האותיות המתבארים בקבלה, כגון אתב"ש ואלב"ם, שמור מקום של כבוד לחילוף 'אטב"ח'. בשער המוקדש לו ב'עץ חיים', מבואר כי הוא שייך לסוד המלכות – כלומר השכינה, מקור נשמות ישראל. כל זוג אותיות שייך לבחינה אחרת במלכות, והצירוף ב"ח שייך לבחינת החכמה שבה – שבהקשר שלנו משמעה יכולת המלכות להתחדש, ולנבוע עוד ועוד. למעמיקים יותר נוסף כי מקור החכמה שבמלכות הוא בנצח דז"א – ועל הצדיקים שבבחינה זו לנצח מתנגדים רבים. כך היה בזמן הב"ח, וכך בזמן הבעל שם טוב, אך לבסוף נמוגים המתנגדים והחידוש הופך לחלק בלתי נפרד מן היהדות, המוסיף להחיות ולרענן אותה.

ישב הב"ח בחושך, ועסק בתורה בעל פה. כשהבחינו אנשי העיר כי ביתו חשוך בלילה, החליטו לפטרו: רב שאינו לומד בלילה, אינו ראוי לרבנות בעירם... בטרם יצא הב"ח לבריסק, שהרבנות בה כבר הובטחה לו, שאל את אנשי בעלזא: מדוע נהפכה סדום על פיה, ולא נמצא לה עונש אחר? ותריץ: אנשי סדום הפכו את הסדרים על פיהם, ובמקום לדאוג לפרנסת הרב והוא ידאג אלימודיהם, דאגו הם ללימודו של הרב והמילו עליו לפרנס את עניי העיר...



אחד מגדולי הדור נקלע לשולחנו הטהור של ה'דברי חיים' מצאנו זי"ע. כיברו רבינו, שיאכל עמו בצוותא מצלחת אחת מאכל קאשע (ד'סחה), הנעשה מסולת. אותו גאון וצדיק, שהיה אב"ד ור"מ בעיר מפורסמת, נמנע מלאכול הקאשע – בהיותו מחמיר בדין חדש בזמן הזה בחו"ל.

אבל רבינו ה'דברי חיים' זי"ע א' הקל לגמרי בזה, כי כן הוא ההוראה מרבינו הבעל שם טוב. וכך סיפר הרה"ק מנעשכיו זי"ע: שהבעל שם טוב ז"ל שאל בחלומו על דין חדש בתבואת נכרי בזמן הזה בחו"ל, והשיבו לו כי אחרי פטירת הב"ח ז"ל (שהתיר זאת), ציננו את הנהיגום ארבעים יום לכבודו. כבוקר קם הבעל שם טוב, וציווה להביא לו שכר מן החדש ושתהו. ואמר: כדאי הב"ח לסמוך עליו.

על כל פנים, בראות ה'דברי חיים' כי האורח איננו אוכל, לחש באזניו כי באם לא יאכל עמו מיד מהקאשע – יכריזו כאן בפרהסיא שהוא בכלל זקן ממרא, שעבר על דברי בית דין של מעלה שפסקו להיתר.

[זכרונם לברכה]

כפי שמשתקף מסיפורים רבים, רבי יואל זכה להערכה רבה מצד גדולי החסידות. מסופר אף כי הבעל שם טוב בחר לשבת במז'יבוז', משום שגם הב"ח שימש ברבנות בעיר זו. גם היתרו של הב"ח לתבואת חדש, שהיה משמעותי מאוד בארצות אירופה, זכה לחיזוק מצד אדמו"רים



## מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

### מתח בלתי מוסבר

ב"ה אני משתדל להיות שמח בחלקי ובאופן גלוי החיים שלי טובים, אך לאחרונה אני סובל מתחושת־מתח בלתי מוסברת. כיצד עלי להתייחס לכך?

#### מענה:

עליך להתבונן בכך שתחושת המתח היא סימן שעומד להגיע אליך מתנה טובה מן השמים ועליך רק להאמין בהשגחה הפרטית של ה' ולפתוח את הנשמה על מנת לקבלה, בשמחה, שמחת האמונה בה' הטוב (המתח הינו הפחד לקבל, סגירת בית־הקבול של הנשמה). כדאי שתלמד בכל יום את התניא היומי ותתבונן בלשון אדמו"ר הזקן בהקדמת התניא – "כי בהן ימצא מרגוע לנפשו". בקש מה' מרגוע לנפשך – והוא יתן לך!

### פציעה ובדיקת תפילין

בני ... נפצע בעזה וניצל בנס. בדקנו את התפילין שלו והיו כמה מילים שנזקקו לשיפוץ – "בכור", "פטר" ו"תפדה". נשמח להבין את משמעות

המילים, וכמובן לברכת רפואה שלמה לבן.

#### מענה:

רפו"ש והחלמה מהירה לבנך בתוך שאר כל חולי עם ישראל. "בכור" רומז ל"בני בכורי ישראל", "פטר רחם" היינו פתחת מדת הרחמים ו"תפדה" – "פדה בשלום נפשי מקרב לי כי ברבים היו עמדי".

### משבר בלימוד

כשהייתי בישיבה קטנה ובתחלת הישיבה הגבוהה ברוך ה' עסקתי בתורה בכל הכח, אך מתוך הרבה לחץ, כשההרגשה היתה שאסור ממש לבטל אף רגע, ואני חייב להספיק כך וכך בלימוד, להיות ת"ח וכו'. למעשה זה בא על חשבון דברים חשובים נוספים והלחץ גם השפיע עלי פיזית. לפני כמה חדשים היה לי מעין 'משבר', שצמחו ממנו גם דברי טובים, אבל כרגע מאד קשה לי לחזור ללמוד ברצינות, כיוון שכל פעם כשאני מתיישב ללמוד חוזרת לי הרגשת הלחץ. חשבתי אולי לעבור לתפקיד של הדרכה כי אני אוהב לעבוד עם חבר'ה צעירים. אודה להכוונת ועצת הרב

#### מענה:

התופעה של בחור ששוקד על התורה ברצינות ובשלב מסוים עובר משבר כל שהוא היא תופעה מצויה ואין מה להבהל ממנה כלל. אדרבה, יש לראות ב'משבר' קריאה והזמנה מן השמים להרגע ממתח לא מאוזן ולהגיע למקום יותר מושלם בלימוד התורה כו' – "ירידה צורך עליה" בתורה עצמה.

"יגעת ומצאת תאמין", צריכה להיות יגיעה בתורה מתוך אמונה פשוטה, מתוך בטול היש וממילא מתוך שמחה.

העיקר, אתה בן תורה ועדיין בתחלת הדרך. עליך למצוא את המקום הכי טוב בשביל ללמוד ברצינות. גם הדרכת צעירים ממך בחלק מהזמן היא דבר חשוב וטוב, שאינו סותר ההתמדה בתורה. כדאי למצוא מקום מתאים ללמוד בו כל היום, להקדיש סדר אחד ביום (כשעתיים) ללימוד עם צעירים ממך וגם להתוועד אתם פעם בשבוע.

יהי רצון שתזכה לחנך הרבה צעירים לאהבת התורה נגלה וחסידות ושילכו בדרך החסידות, דרכו של הבעל שם טוב, ובא לציון גואל!



## לני תמיזים

בטח... עומד שם מתח באויר. מי יזכה?  
בכמה נקודות יגבר האחד על יריבו?  
בתחרות ריצה, למשל, יקבע מספר  
הנקודות של כל מתמודד לפי מהירות  
הריצה, ולכן מי שירץ בפרק הזמן  
הקצר ביותר יזכה במרב הנקודות וינצח  
בתחרות.

כך הוא בתחרויות רגילות. אבל  
מענינו מה תאמרו לגבי התחרות הבאה:  
מסלול הריצה מתחיל מקו הזניק  
המסמך, אבל... לא מסתים לעולם...  
יש להמשיך לרוץ עליו עד אין סוף. מי  
לדעתכם יכול לזכות במקום הראשון  
בתחרות הזו?

אם עליהם על התשובה סימן  
שהצלחתי להטעות אתכם. מדוע? כי  
אם אין שום יעד מגדר לסיום המסלול  
תמשך התחרות לעולם ועד. לעולם לא  
יגיע מי נצח בה. גם אם יגבר אחד על  
חברו וישיג פער של קילומטר בינו לבין  
מי שרץ אחריו – עדין לא נוכל לקבע  
נצחון. יתכן ועוד כמה דקות תחלש  
מהירות ריצתו ואז נמצא את זה שזנב

שלום ילדים!

השבת יש לנו אורח מיוחד, פנה שלא  
מגיע בכל שנה – **פורים קטן!** הוא נחגג  
רק בשנה שיש בה שני חדשי אדר, כמו  
השנה, אבל הוא בכלל לא קטן... אז דבר  
ראשון נברך אותו בברכת התינוקות  
הנמולים: "זה הקטן – גדול יהיה!".

פורים קטן חל תמיד בסמיכות  
לפרשות תרומה ותצוה, בהן אנו  
פוגשים מלה חדשה בתורה – המלה  
'תמיד'. אם נחפש היטב בחמשה חמשי  
תורה נגלה כי פי הפעם הראשונה בה  
מופיעה בתורה המלה 'תמיד' היא  
בפרשת תרומה, בה היא מזכרת פעם  
אחת (בקשר ללחם התמיד), ושוב היא  
חוזרת בפרשת תצוה ומזכרת בה לא  
פחות מאשר... **שבע פעמים!**

זה כבר יותר מסימן לכך שיש משהו  
תמידי בזמן הזה...

אם אתם אוהבים להשתתף בתחרויות?

אתם אוהבים להשתתף בתחרויות?

לע"נ חיה שרה בת ר' משה ע"ה נכתב ע"י הרב שילה אופן.

שׁוֹיִן. ה' יתְבַרַךְ גְּדוֹל, אִין סוֹף, וְלָכֵן  
לְעַמְתּוֹ בְּלָנוּ שׁוִיִם. אָבֵל בְּלָנוּ. לֹא מְשֻׁנָּה  
אִם זֶה הַנְּמִלָּה הַרוֹחֶשֶׁת עַל הָאָרֶץ אוֹ  
הָאָדָם הַמִּתְנַשֵּׂא לְגִבָּה. לֹא מְשֻׁנָּה כְּמָה  
חֻכָּם אוֹ טוֹב לֵב אָנִי. ה' יתְבַרַךְ גְּדוֹל  
מִכָּל אֱלֹהִים אִין סוֹף! בְּרַגַע שְׁשֻׁמְתִי אֶת  
ה' יתְבַרַךְ לְמוֹלִי – הִפְכוּ כָּל הַהִבְדָּלִים  
בֵּינִי לְבֵין הָאֲחֵרִים לְחֻסְרֵי מְשֻׁמְעוֹת.

יִוְתֵר מִכָּה, אָנִי יוֹדַע שְׁכָּל מָה שְׁיִקְרָה  
לִי בְּעוֹלָם הוּא מִמֶּנּוּ יתְבַרַךְ, בְּהִשְׁגָּחְתּוֹ  
הַפְּרֻטִית וְהַמְפְּלָאָה, וּמִמִּילָא גַם לְטוֹבָתִי.  
כְּאֲשֶׁר אָנִי זֹכֵר זֹאת אָנִי מְסַגֵּל לְקַבֵּל  
אֶת כָּל מָה שְׁיִקְרָה לִי בְּהִשְׁוֹאָה וּבְשִׁלּוֹה  
גְּמוּוָה. יְהִי לִי? מְצִינִי! לֹא יְהִי? גַם  
מְצִינִי. עַל אֶחָד מִחֻסְרֵי אֲדָמוֹ"ר הַזֶּה, וְהַזֶּה  
שְׁהִיָּה גַם בְּעַל עֲסָקִים גְּדוֹל, מְסַפֵּר כִּי  
בְּשַׁעָה שְׁעָרָה לְעַצְמוֹ אֶת הַסְּכּוּם הַשְּׁנִיתִי  
בּוֹ הִשְׁוֹה בֵּין הַהוֹצָאוֹת שְׁהִיוּ לוֹ לְרוֹחִים  
שְׁהַפִּיק צִיָּן בְּכַתֵּב יָדוֹ: "סֵפֶר הַכֹּל אִין עוֹד  
מִלְּבַדִּי!"

## טוב עם אלתר תמידי

זֶה הִיָּה ה'תְּמִיד' הָרֵאשׁוֹן שְׁלָנוּ,  
"שְׁוִיתִי הוֹי" לְנִגְדֵי תְּמִיד", וְהוּא מְבִיא  
אוֹתָנוּ הַיֵּשֶׁר אֶל ה'תְּמִיד' הַשְּׁנִי. פּוֹסְקֵי  
הַהֲלָכָה דְּנִים כִּיֻּצַד יֵשׁ לְצִיָּן אֶת יוֹם  
פּוּרִים קֶטָן בְּשָׁנִים הַמְעַבְרוֹת. בְּפִסֵּק  
הַהֲלָכָה מְבִיא הַרְמ"א, גְּדוֹל הַפּוֹסְקִים  
הָאֲשֻׁכְנִיִּים, כִּי טוֹב לְצִיָּן יוֹם זֶה בְּסֵעוּדָה  
וּמִשְׁתָּה, שְׁכֵּן "טוֹב לֵב מִשְׁתָּה תְּמִיד". זֶה  
גַּם הַהֲלָכָה הָאֲחֵרוֹנָה הַחוֹתֶמֶת אֶת חֵלֶק  
"אֲרַח חַיִּים" – הַחֵלֶק ב'שְׁלַח־עֲרוּף'

מֵאֲחוּרָיו בְּעִקְפָּה זְרִיָּה.

טוֹב, אַתֶּם כְּבָר בְּטַח מְנַחְשִׁים אֶת  
כּוּוֹן הַמַּחְשָׁבָה שְׁלָנוּ הַיּוֹם. תְּחִירוֹת  
הַרִיָּצָה הָאִין סוֹפִית מְתַקְיָמֶת כָּאוֹ,  
בְּעוֹלָם הַזֶּה. לְכַלְנוּ יַעַד וְכֶסֶף – לְעַבֵּד  
אֶת ה' וְלִקְיָם אֶת רְצוֹנוֹ בְּכָל כּוּחֵנוּ.  
לְשֵׁם כָּהּ נִשְׁלַחְנוּ אֶל הָעוֹלָם. מִי מֵאֲתָנוּ  
יְכוֹל לֹאמֵר שְׁכֵבֵר עֵמֵד בִּיעַד וְנִצַּח? אָף  
אֶחָד. אֲנַחְנוּ עוֹד בְּאֲמֻצַּע הַמַּסְלוּל. עַד  
מִתִּי? עַד אִין סוֹף!

אָבֵל מְשׁוּם מָה אָנוּ מוֹצֵאִים אֶת  
עַצְמָנוּ, לֹא פְעַם וְלֹא פְעַמִּים, עֲסוֹקִים  
בְּדַבָּרִים שׁוֹלִיִּים. בְּמִקּוֹם לְהִתְמַקְּד  
בְּרִיָּצָה עַצְמָה וְלִהְשִׁיב לְהַגְבִּיר  
מְהִירוֹת אָנוּ מִתְחִילִים עִם הַהִשְׁוֹאוֹת.  
נִוְרָא מְסַקְרֵן אוֹתָנוּ לְדַעַת מִי רַץ יוֹתֵר  
מִהַר מֵאֲתָנוּ אוֹ אֶת מִי אֲנַחְנוּ כְּבָר  
הַצְּלַחְנוּ לְהַשִּׁיג...

לְמָה זֶה קוֹרָה לָנוּ? כִּי שְׁכַחְנוּ לְרַגַע  
שְׁהַמְסָלוּל שְׁאָנוּ רְצִים עָלָיו הוּא אִין  
סוֹפִי...

## לְוִיתִי כְּוִי דְּלַעְזֵי תְּמִיד

מְפִידִים אֶת הַמְשָׁפֵט הַזֶּה? וְדֹאֵי,  
הוּא מוֹפִיעַ עַל עֵמוּד הַחֲזוֹן בְּהַרְבֵּה  
מִבְּתֵי הַכְּנֻסֶת, כְּאֲשֶׁר אַרְבַּע אוֹתִיּוֹת  
שֵׁם ה' מְבַלְטוֹת בְּמִשְׁפָּט בְּגְדוֹל. אֶפְשָׁר  
הִיָּה לְחֻשָׁב שְׁפָרוּשׁ הַמְשָׁפֵט הוּא שְׁיֵישׁ  
לְצִיר אֶת אוֹתִיּוֹת שֵׁם ה' מוֹל הָעֵינִיִּים  
בְּקִבְיּוֹת, וְעוֹד יוֹתֵר בְּשַׁעַת הַתְּפִלָּה.

אֶת הַפְּסוּק הַזֶּה מְפָרֵשׁ הַבַּעַל שֵׁם  
טוֹב בְּדָרָה מִיְחַדָּת: "שְׁוִיתִי" הוּא מְלִשׁוֹן

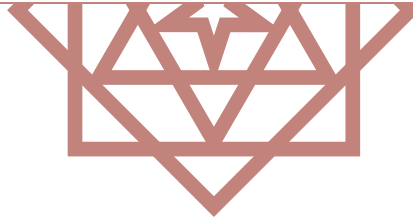
את התמיד השני אנו מקריבים  
 בהמשך היום, בו אנו משתדלים להיות  
 בשמחה, תמיד! על מה? לא חסר... דבר  
 ראשון, אנו נושמים! חוץ מזה אנחנו  
 יהודים שנושמים! ה' בחר בנו להיות  
 בניו, מאלו שמסגלים לשמח אותו! ואם  
 פספסנו פה ושם? אפשר לתקן. לתקן  
 ולשמח!

שנזכה להקריב את שני התמידים,  
 תמיד!

שבת שלום ומברך!

5'

העוסק בהלכות הקשורות לזמן.  
 בבית המקדש היו מביאים בכל יום  
 שני קרבנות צבוא, אחד בבקר ואחד  
 בין הערבים. שמו של קרבן זה הוא  
 קרבן התמיד. גם היום, בשבית המקדש  
 טרם נבנה, עלינו להקריב קרבן תמיד  
 פעמים ביום. בבקר, כאשר אנו פותחים  
 את היום, אנו מעלים את ה'תמיד'  
 הראשון – "שויתי הוי' לנגדי תמיד".  
 כך נפתחת ההלכה הראשונה בספר  
 'שלחן-ערוך', משום שזו הצידה לדרך  
 של כל יהודי. זכר לפני מי אתה עומד!



---

## של מי הקונספציה?

מדי פעם נבחר בשיח-הציבורי מושג שהופך להיות מרכז השיח, ה'אליל' החדש שכולם סובבים סביבו, תוך חבה מיוחדת ליבוא מושגים לוועזיים (לעתים פשוטים למדי, שנשמעים 'מתוחכמים' רק לאוזן המקומית). בחדשים האחרונים המושג הזה הוא ה'קונספציה', שכולם מנסים להגדירה וטוענים נגדה. כמו המלה עצמה, גם הקונספציה שקרסה מיובאת. מקורה בתפיסות נוכריות וניתוחים משובשים של המציאות, פרי חזונו של מי שמנסים לכוון מחדש סדרי-עולם, אלא שיהודים בארץ ישראל 'קנו' אותה, חלקם באונס וחלקם ברצון, חלקם בשוגג וחלקם במזיד. כיצד נכון להתייחס לתפיסות-עולם משובשות ונוכריות שקנו שביתה אצל ישראל? האם הן נשארות השפעה נכרית זרה, לכל דבר וענין, שיש לדחותה מכל וכל? או שמא ה'קנין' של היהודים גורם ליחס אחר, שהרי כעת מדובר בתפיסת-עולם של מי שרוצים לקרבו, למצוא את ניצוצות-האמת שבו, ולהתקדם ביחד לחיים משותפים על פי רצון ה'?

בשיעור הרמב"ם בגליון השבוע דוגמה יפה ליכולת להפשיט סוגיא בהלכה, תוך ניתוח יצירתי שלה על פי מבני-היסוד של תורת הסוד, ולדון לאורה בשאלה אקטואלית במציאות חיינו הציבוריים – שאלה הנוגעת במישרין להתנהלות הלאומית של עם ישראל ובעקיפין גם להשפעה הבינ-לאומית שלנו והיכולת לברר תפיסות נכריות.

---

### מעוניין להפיץ את עלון נפלאות במקום מגוריך?

שלח דוא"ל ל: [itiel@pnimi.org.il](mailto:itiel@pnimi.org.il) או התקשר 052-4295164

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?  
שלח דוא"ל: [itiel@pnimi.org.il](mailto:itiel@pnimi.org.il)

רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי-פון:  
079-9211452 או 02-5434297 – המספר פתוח לניידים כשרים

ג	ל	ע	י	נ	י
ו	א	ב	י	ט	ה
נ	פ	ל	א	ו	ת
מ	ת	ו	ר	ת	ר